

آنچه هیأت مؤسس باید بداند

وزارت تعاون

معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج

دفتر آموزش

فهرست مطالب

صفحه

مقدمه

۳	فصل اول - کلیات
۴	مبحث اول - تعریف تعاون و شرکت تعاونی
۸	مبحث دوم - سیر تکوین نهضت تعاون در جهان و ایران
۲۱	فصل دوم - تشکیل شرکت تعاونی
۲۲	مبحث اول - تعریف هیأت موسس ، شرایط و وظائف
۲۳	مبحث دوم - چگونگی تشکیل شرکت تعاونی
۵۴	فصل سوم - مقررات عضویت در شرکت تعاونی
۵۵	مبحث اول - عضویت در شرکت تعاونی
۶۰	مبحث دوم - لغو عضویت
۶۴	فصل چهارم - سرمایه و سهام شرکت تعاونی
۶۵	مبحث اول - سرمایه
۶۶	مبحث دوم - سهام
۶۸	فصل پنجم - ارکان شرکت تعاونی
۶۹	مبحث اول - مجمع عمومی
۸۰	مبحث دوم - هیأت مدیره
۸۵	مبحث سوم - بازرسی

فصل اول

کلیات

مبحث اول:

تعریف تعاون و شرکت تعاونی

الف- تعریف واژه تعاون:

لغت تعاون از ریشه «عون» به معنای همکاری آمده و هم سان با واژه «Cooperation»^۱ به معنی همکاری و مشارکت است.

در فرهنگ معین واژه تعاون به معنای یکدیگر را یاری کردن، به هم یاری کردن و در لغت نامه دهخدا این واژه، به معنای هم پشت شدن، یکدیگر را یاری کردن، یاری کردن بعضی قوم بعضی دیگر را، با هم مددکاری یکدیگر را کردن است.^۲

بطور کلی واژه تعاون در مفاهیم زیر مورد استفاده قرار می گیرد.

- ۱- همکاری، یکدیگر را مدد رساندن و تشریک مساعی در جهت ارضای نیاز مشترک.
- ۲- یاری رساندن و کمک کردن به دیگران.
- ۳- کاربرد تعاون در مقابل سبقت جویی و رقابت.
- ۴- تعاون به معنای خودیاری.
- ۵- همیاری و یکدیگر را یاری دادن و توفیق خود را در گرو موفقیت دیگران دانستن.
- ۶- تعاون به مفهوم عملی که در داخل یک شرکت تعاونی صورت می گیرد.

۱- «Cooperation» مرکب از دو بخش Co که در زبان لاتین به معنای «بیشتر» و یا «باهم» به کار می رود و دیگری «peration» که از ریشه «Operei» لاتین مشتق شده به معنی عمل کردن و کارکردن است.

۲- مهدی طالب، اصول و اندیشه های تعاونی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران، تهران سال ۱۳۷۶، ص ۲.

ب) تعریف شرکت تعاونی

واژه تعاونی (Cooperative) در شکل فعالیتهای رسمی و برای موسساتی که بر مبنای اصول و قواعد تعاونی فعالیت می نمایند، بکار برده می شود. این واژه را معمولاً معادل شرکت تعاونی (Cooperative Society) استعمال می کنند. واژه شرکت تعاونی از اواسط قرن نوزدهم و به دنبال ایجاد موسسات اقتصادی مبنی بر اصول تعاون رایج گردید.^۱

شرکت تعاونی در قوانین کشورهای مختلف مورد تعاریف گوناگونی قرار گرفته است. در ایران مقرراتی که راجع به تعاونی به تصویب رسیده تعاریف زیر را از شرکت تعاونی بدست می دهد:

۱- قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ شرکتهای تعاونی را به دو نوع تولید و مصرف تقسیم نموده و برای هر یک تعریف جداگانه ای ارائه داده است:

الف- ماده ۱۹۰ قانون مذکور می گوید: «شرکت تعاونی تولید شرکتی است که بین عده ای از ارباب حرف تشکیل می شود و شرکاء مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیاء یا اجناس بکار می برند.»

ب- در ماده ۱۹۲ نیز آمده است: «شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای مقاصد ذیل تشکیل می شود:

۱- دکتر مهدی طالب، اصول و اندیشه های تعاونی، ۱۳۷۹، دانشگاه تهران، ص ۶

۱- فروش اجناس لازمه برای مصارف زندگانی اعم از اینکه اجناس مزبوره را

شرکاء ایجاد کرده یا خریده باشند.

۲- تقسیم رفع و ضرر بین شرکاء به نسبت خرید هر یک از آنها.

۲- ماده ۱ لایحه قانون شرکتهای تعاونی مصوب خرداد ماه سال ۱۳۳۲، تعاونی را چنین

تعریف نموده است: «شرکت های تعاونی شرکتهایی هستند که بین اشخاص برای مدت

غیرمحدود تشکیل می شود و تعداد شرکاء و سرمایه آنها متغیر و نامحدود است.»

۳- در ماده ۱ قانون شرکتهای تعاونی مصوب سال ۱۳۳۴ آمده است: «شرکت تعاونی شرکتی

است که برای مدت نامحدود به منظور رفع احتیاجات مشترک شرکاء و بهبود وضع مادی و

اجتماعی آنان برای یک یا چند منظور ذیل تشکیل می شود:

انجام خدمات عمومی و هرگونه فعالیت مربوط به تولید محصولات کشاورزی

وصنعتی - تهیه و طبقه بندی - نگاهداری - تبدیل و فروش محصولات مزبور، تهیه و

توزیع هر نوع کالا و لوازم موردنیاز زندگی و حرفه ای آنان، تحصیل وام و اعتبار برای

شرکاء اقدام به عملیات ساختمانی و ایجاد مسکن، بیمه محصولات و حیوانات، قبولی

نماینده گی موسسات و کارخانجات وابسته به فعالیتهای مذکور در فوق - خرید سهم الشرکه

شرکتهای مشابه و امثال منظورهای مذکور.

۴- ماده ۲ قانون شرکتهای تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰، تعریف شرکت تعاونی را اینگونه

بیان می دارد: «شرکت تعاونی شرکتی است از اشخاص حقیقی و یا حقوقی که بمنظور رفع

نیازمندیهای مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضاء از طریق خودیاری و کمک متقابل و همکاری آنان موافق اصولی که در این قانون مصرح است تشکیل می شود.»

۵- قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۷۰ تعریفی از شرکت تعاونی ارائه نداده و صرفاً به ذکر اهداف بخش تعاون پرداخته و در ماده ۲ آن آمده است: «شرکتهایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند، تعاونی شناخته می شوند.»

مطابق ماده ۱ قانون مذکور اهداف بخش تعاونی عبارتند از:^۱

- ۱- ایجاد و تامین شرایط و امکانات برای همه بمنظور رسیدن به اشتغال کامل.
- ۲- قرار دادن وسائل کار در اختیار کسانی که قادر بکارند ولی وسایل کار ندارند.
- ۳- پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص جهت تحقق عدالت اجتماعی.
- ۴- جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت.
- ۵- قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق بهره برداری مستقیم از حاصل کار خود.
- ۶- پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به غیر.
- ۷- توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم.

۱- اهداف مذکور منبعث از اصول سوم و چهارم و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.

مبحث دوم

سیر تکوین نهضت تعاون در جهان و ایران

در پایان قرن هجدهم و آغاز قرن نوزدهم میلادی ، انقلاب صنعتی ، یعنی بهره برداری اقتصادی و انتفاعی از اختراعات فنی و علمی آن عصر به مقیاس وسیع ، دگرگونی و تحول شگرف در زندگی اجتماعی و روابط گروههای انسانی کشورهای باختر اروپا به وجود آورد .

بنیانگذاری واحدهای جدید صنعتی که در آن ماشین جایگزین نیروی انسانی شده بود، به بیکاری و آوارگی هزاران نفر از صاحبان حرف و صنایع دستی انجامید و زندگی آنان را دچار نوسانها و نابسامانیهای شدید و غیر قابل توصیف گردانید. افراد خانواده‌های تهی دست برای اینکه بتوانند مخارج زندگی خود را تأمین کنند، ناچار شدند از کوچک و بزرگ به جستجوی کار بپردازند. نتیجه آنکه سیل زنان و کودکان خردسال به بازار کارسرازی شد و وضع همه رادشوار تر ورنجهای آنان را فراواتر کرد .

یک شاهد عینی ، وضع کارگران را به سال ۱۸۴۰ چنین وصف می کند:

«وضع زندگی کارگران آنچنان دشوار و قوه خرید آنان آنقدر ناچیز است که بدون کار اضافی زنان و فرزندانشان خردسال خود حتی قادر به سد جوع نیستند. محل سکناى آنان فاقد ابتدائی ترین وسایل و لوازم بهداشتی است و غالباً خانواده های ده نفری در یک اتاق کوچک و فاقد هوا و نور زندگی می کنند. اکثر آنان هرگز گوشت نمی خورند و همواره به فروشندهگان خواروبار و مواد غذایی مقروض هستند.»

عکس‌العملهایی که در مقابل این وضع نشان داده شد بسیار متفاوت بود. گروهی در صدد مبارزه با فقر بر آمده و فکر تأسیس موسسات خیریه را دنبال کردند. جمعی تحولات و پیشرفتهای اقتصادی ناشی از انقلاب صنعتی را نادیده گرفته، خواهان از سرگیری نحوه زندگی پیشین خود بودند. عده‌ای نیز به پیروی از روشهای تند و انقلابی برخاستند و گروهی نیز به حکم تجربه تاریخ درست‌ترین راه را برگزیدند یعنی از طریق اصلاحات اجتماعی و تلاش برای وضع مقررات قانونی مناسب و تشویق مردم به همکاری و کمک متقابل در جهت تصحیح و تعدیل نابسامانیهای به وجود آمده در اجتماع برآمدند. «رابرت اون» ۱ و «دکتر ویلیام کینگ» ۲ از جمله افراد این گروه بودند.

او از کارخانه‌داران بزرگ انگلیس بود که با تمامی ثروت خود در این راه قدم نهاد و به تشکیل شرکتهایی پرداخت که در آنجا کارگران، خودصاحب اصلی ابزارآلات تولید بودند اما به دلیل مشکلاتی که در این راه وجود داشت، اقداماتش توفیق چندانی نیافت.

دکتر ویلیام کینگ یکی دیگر از مصلحان اجتماعی هم‌زمان با رابرت اون بوده است که اقدامات وی را دنبال کرد و مجله‌ای به نام تعاون منتشر ساخت و همانند اون شرکتهای تعاونی متعددی را تأسیس نمود اما تلاشهای او نیز چندان با موفقیت همراه نبود. در کنار این عکس‌العملهای وسیع که غالباً متکی به طرحهای سیاسی و تفکرات فلسفی بود، بیست و هشت نفر از کارگران یکی از شهرهای صنعتی انگلستان به نام

راچدیل^۱، در سال ۱۸۴۴ گرد هم آمدند تا راهی برای مبارزه با گرانی روز افزون قیمت ارزاق و تأمین زندگی نسبتاً مرفه برای خرید بیابند .

این کارگران به تشویق و راهنمایی یکی از همکاران باهوش و خردمند خویش که «چارلز هوراث^۲» نام داشت، شرکتی کوچک با سرمایه ۲۸ لیره برای خرید و تأمین چند کالای اصلی و اولیه مورد احتیاج خود و خانواده خویش تشکیل دادند، اما شیوه کار و فعالیت این شرکت را که شرکت عادلانه پیشگامان راچدیل نام نهادند، اندک شباهتی به شرکتهای تجارتي معمول در آن زمان نداشت. این کارگران ساده اما روشنفکر، برای کار شرکت خود اصولی وضع کردند که بدون آنکه خود بدانند و بدون آنکه معاصران آنهاکه به منازعات و اختلاف نظرهای بی پایان طراحی و فلسفی سرگرم بودند، در یابند، به صورت مبانی اصلی و اساسی یک نهضت فکری و اقتصادی و اجتماعی پر ثمر، یعنی «نهضت تعاون» در آمدند .

شرکتی که به سال ۱۸۴۴ در راچدیل تشکیل شد، نمونه ساده ولی بارز سازمانهایی است که امروزه در جهان به نام شرکتهای تعاونی مصرف خوانده می شود اما گسترش حیرت انگیز تعاون محدود به بخش مصرف باقی نماند و نهضت تعاون به فعالیتهای تولیدی، ایجاد مؤسسات بزرگ اقتصادی، واحدهای کشاورزی و... تعمیم و تسری یافت تا آنجا که امروزه بسیاری از صاحب نظران، آن را راهی نوین برای تأمین رفاه و رونق اقتصادی جوامع بشری می دانند .

---

^۱ - Rochdale

^۲ - Charls Howarth

در ایران گرچه تعاون به معنای عام و وسیع آن که همان مشارکت و همکاری دسته جمعی مردم در حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی بوده و به صورت گوناگون از جمله همکاری در زمینه آبرسانی، جوی رویی، لایروبی - کوره‌قنات، لایروبی و تعمیر استخرهای کشاورزی و سایر موارد به طور غیر رسمی در ایران وجود داشته اما نهضت تعاون رسمی ایران سابقه ای طولانی ندارد و بیش از چندین دهه از نخستین آثار مربوط به شرکتهای تعاونی در قوانین کشور ما نمی گذرد.

در ایران مقررات موضوعه بخش تعاونی اولین بار در سال ۱۳۰۳ شمسی در قانون تجارت وضع گردید. در این چارچوب و به استناد شش ماده از قانون تجارت مصوب ۲۵ بهمن ۱۳۰۳ و ۱۲ فروردین و ۱۲ خرداد ۱۳۰۴، شرکتهای تعاونی توانستند تشکیل شده و شروع به فعالیت نمایند. این قانون شرکتهای تعاونی را به تولید و مصرف تقسیم نموده، همچنین به تعریف نوع شرکت، هدف شرکت، چگونگی تقسیم نفع و ضرر و نحوه تصمیم گیری در مجمع عمومی نیز پرداخت.

در سال ۱۳۱۱ شمسی، قانون تجارت ایران با توجه به مطالعاتی که در قوانین سایر کشورها به خصوص قوانین تجاری کشور فرانسه به عمل آمد مورد تجدید نظر قرار گرفته و به تصویب قوه مقننه آن زمان رسید. ماده ۲۰ این قانون، شرکتهای تعاونی را در زمره انواع شرکتهای تجاری قرار داده و در مواد ۱۹۰ تا ۱۹۴ آن به توصیف شرکتهای تعاونی تولید و مصرف پرداخته شد.

در سال ۱۳۱۶ تجدید ساختار وزارت کشور و تقسیمات کشوری مورد توجه قرار گرفت و بر همین اساس توجه بیشتری به امور روستاها معطوف شد. در قانون تقسیمات کشوری به همراه وظائف فرمانداران و بخشداران، قانون عمران به تصویب رسید که در آن به تشکیل شرکتهای تعاونی توصیه شد و حتی المقدور مقرر گشت که برای کمک و ایجاد علاقه در مردم جهت مشارکت در خدمات جمعی و تشکیل شرکتهای تعاونی، فراورده های انحصاری دولت با تسهیلات خاصی به این شرکتهای فروخته شود.

شروع کار تعاون در روستاهای ایران از سال ۱۳۲۵ با تشکیل صندوق روستایی توسط بانک تعاون کشاورزی در مراکز شهرها و به منظور کمک به کشاورزان و خرده مالکان بود اما این صندوقها نتوانستند آنچنانکه باید، به روستائیان خدمت کنند به همین خاطر از سال ۱۳۲۷ تصمیم گرفته شد که شرکتهای تعاونی روستاها تشکیل شوند. در اولین بودجه عمرانی برنامه دولت وقت، اعتباری جهت گسترش شرکتهای تعاونی در نظر گرفته شد ولی در برنامه مذکور برای تأمین منافع شرکتهای تعاونی اقدامی صورت نگرفته بود.

در سال ۱۳۳۲ لایحه شرکتهای تعاونی در ۱۴ ماده به قوه مقننه تسلیم شد و در مرداد ۱۳۳۴ با ۱۱ ماده به تصویب مجلس آن روز رسید و بدین ترتیب برای اولین بار قانون شرکتهای تعاونی به صورت مستقل از سایر قوانین موضوعه مورد توجه قانونگذار وقت قرار گرفت. با این حال قانون مذکور نیز در جهت تأمین و تضمین اجرای برنامه شرکتهای و اصول تعاون موفق نبود.

در قانون اصلاحات ارضی سال ۱۳۳۹ تعاونیها مورد توجه قرار گرفته و عضویت مزارعین در آنها پیش بینی گردید. به عنوان مثال در تبصره ماده ۱۶ قانون اصلاحی قانون مذکور مصوب سال ۱۳۴۰ مقرر شد «به افرادی طبق مقررات این قانون زمین واگذار گردد که قبلاً عضویت شرکت تعاونی همان ده را پذیرفته باشند.» همچنین مطابق ماده ۳۲ قانون مذکور اداره امور مشترک کشاورزی زمینهای تقسیم شده مانند نگهداری قنوات و استفاده از ماشین آلات و عملیات دفع آفات نباتی و حیوانی و حفاظت و بهره برداری ده بر عهده شرکتهای تعاونی نهاده شد .

در سال ۱۳۴۲ اساسنامه سازمان مرکزی تعاون روستائی ایران به تصویب رسید و در ماده ۵ آن هدف سازمان مذکور اینگونه تبیین گردید :کمک به پیشرفت نهضت تعاون ،کمک اعتباری به اجرای برنامه هائی که اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی روستائی مستقیماً و یا با کمک سازماندهی عمرانی منطقه ای مربوط به منظور بهره برداری کامل از عوامل کشاورزی تنظیم نمایند .

علاوه بر سازمان مرکزی تعاون روستائی ،سازمان مرکزی تعاون کشور نیز در سال ۱۳۴۵ تشکیل شد و در سال ۱۳۴۶ زیر نظر نخست وزیری قرار گرفت. اولین اقدام این سازمان مطالعه و تحقیق تطبیقی در قوانین تعاونی سایرکشورهای جهان و تنظیم قانون جامعی برای شرکتهای تعاونی بود .پس از مطالعه و بررسی ،قانونی در ۲۵ فصل و ۱۴۹ ماده شامل انواع شرکتهای تعاونی ،نحوه اقدام و عضویت در اتحادیههای تعاونی ،مالیات ،حسابرسی نظام و تشکیلات تعاونی، تقدیم مجلس شد .

در سال ۱۳۴۵ قانون استخدام کشوری تعاونیهای کارکنان دولت را مورد توجه قرار داده و وظائف دولت در قبال آنها را تعیین نمود. ماده ۵۲ این قانون مقرر می دارد؛ «دولت مکلف است در تأسیس مؤسسات تعاونی، مستخدمین رسمی را تشویق و با مؤسسات مذکور همکاری و نسبت به آنها کمک لازم را بنماید.»

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، تحولات عظیمی چه از بعد کمی و چه از بعد کیفی در وضعیت تعاونیها ایجاد شد. این تحولات از یک سو نشأت گرفته از جایگاه بسیار والای بخش تعاونی در قانون اساسی و اقتصاد کشور و از سوی دیگر توجه به ایجاد اشتغال مولد از طریق تشکیل تعاونیهای تولیدی و اشتغال لزا به منظور کاهش تصدی گری و حجم فعالیت دولت بود. در همین راستا در سال ۱۳۵۸ با تصمیم شورای انقلاب، طرح اشتغال سریع دیپلمه ها و فارغ التحصیلان بیکار به تصویب رسیده، سازمانی تحت عنوان «سازمان مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی» تأسیس شد. سازمان مذکور که تحت نظر وزارت کشور فعالیت می نمود متولی تشکیل و گسترش تعاونیهای تولیدی و عمرانی در بخشهای مختلف کشاورزی، صنعت، معدن و عمران بود. به منظور حمایت مالی از این تعاونیها که مشخصاً هدف ایجاد اشتغال مولد و رفع معضل بیکاری و توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور تشکیل گردیده بودند، مقرر شد درآمد حاصل از فروش یک روز نفت به تأمین نیاز اعتباری تعاونیهای تولیدی به هر استان اختصاص یافته و با عاملیت بانک سپه به تعاونیها پرداخت گردد.

در سال ۱۳۷۰ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. بر اساس این قانون وزارتخانه ای با نام «وزارت تعاون» به منظور اجرای قوانین و مقررات بخش تعاونی و نظارت بر حسن اجرای آنها تأسیس شد و اعتبارات مورد نیاز این وزارتخانه در بودجه سال ۱۳۷۱ پیش بینی گردید.

با تشکیل وزارت تعاون، سازمان مرکزی تعاون کشور، مرکز تعاونیهای معدنی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دفاتر، سازمانها و اداراتی که در رابطه با بخش تعاونی در وزارتخانه ها و سازمانهای مختلف فعالیت می نمودند منحل شده و کلیه وظایف، اختیارات و اموال، دارائی ها، اعتبارات، بودجه، پرسنل و سایر امکاناتی که در اختیار داشتند به وزارت تعاون منتقل شد. صندوق تعاون نیز جهت فعالیتهای اعتباری بخش تعاونی با کلیه دارائیها و تعهدات خود از وزارت کار و امور اجتماعی منفک و به وزارت تعاون پیوست و وظائف و اختیارات مجمع عمومی آن به وزیر تعاون منتقل گردید.

تشکیل وزارت تعاون نه تنها زمینه تقویت اهرمهای حمایتی، هدایتی، نظارتی، آموزشی و تحقیقاتی در ارتباط با تعاونیها و بخش تعاونی را فراهم آورد بلکه موجب توسعه کیفی و کمی بخش تعاون و تعاونیها شد. پس از تأسیس وزارت تعاون تعداد تعاونیها به طور قابل ملاحظه ای در کشور افزایش یافته و زمینه مناسب برای فعالیت آنها و سایر بخش های اقتصادی از جمله کشاورزی، صنعت، معدن، عمران، مسکن، تأمین نیاز تولید کنندگان و مصرف کنندگان، فرش دستباف، خدمات و سایر بخش ها ایجاد شد. بر اساس آمار ارائه شده از سوی دفتر آمار و اطلاعات وزارت تعاون تا پایان شش ماهه اول

سال ۱۳۸۰ تعداد ۵۵۷۳۰ واحد شرکت تعاونی با سرمایه اولیه ۳/۶۱۳/۹۰۸/۴۸۸ هزار ریال
و ۱۰۳۶۸۷۱۱ نفر عضو در کشور تشکیل و زمینه اشتغال برای ۴۱۹۴۷۷ نفر فراهم شده
است .

اصول تعاون

اصول بازنگری شده تعاون از نظرات صاحب‌نظران و اصول^۱ تدوینی اولین شرکت تعاونی مصرف جهان یعنی شرکت تعاونی پیشگامان را چدیل نشات گرفت.^۲

این اصول پس از گذشت ۱/۵ قرن تجربه عملی تعاونیهای جهان و نیز بیش از یکصد سال از سابقه اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA)، در سی و یکمین کنگره مربوطه در سال ۱۹۹۵ در شهر منچستر انگلستان مورد بازنگری قرار گرفت و بیانیه زیر در باره هویت تعاونی و اصول تعاون در قرن بیست و یکم به تصویب رسید.

تعریف تعاونی :

تعاونی^۳ اجتماع اختیاری افرادی است که به منظور تأمین نیازها و اهداف مشترک اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود، از طریق اداره و نظارت دموکراتیک مؤسسه ای با مالکیت مشاع، با همدیگر توافق نموده اند.

۱- عضویت آزاد و اختیاری، نظارت جمعی (دموکرات)، محدودیت سود سرمایه، تقسیم سود بر مبنای معاملات عضو با شرکت تعاونی و تقسیم آن به نسبت خرید، بی طرفی در مسائل سیاسی و مذهبی، معاملات نقدی، بالابردن سطح دانش اعضاء و کارکنان شرکت تعاونی.

۲- ویلیام پاسکوئه و اتکینز، اصول تعاون، ترجمه حسین ساکی، انتشارات وزارت تعاون، تهران ۱۳۷۲، ص ۱۱-۱۰

3- Co - Operative

ارزشها^۱

تعاونیها بر ارزشهای خود یاری، مسئولیت پذیری، دموکراسی، برابری، انصاف و اتحاد استوارند. اعضا طبق راه و رسم مؤسسين تعاونی خود به ارزشهای اخلاقی، صداقت، آزادی، مسئولیت اجتماعی و توجه به دیگران معتقدند.

اصول تعاون^۲

اصول تعاونی دستورالعملهایی است که بر طبق آنها تعاونیها تحقق ارزشهای کلیدی تعاون را عملی می سازند.

اصل اول: عضویت اختیاری و آزاد^۳

تعاونیها سازمانهای اختیاری هستند و عضویت در آنها برای تمام افرادی که بتوانند از خدمات آنها استفاده کنند و مسئولیت های ناشی از عضویت را بپذیرند، بدون تبعیضات جنسی، اجتماعی، نژادی، سیاسی و مذهبی آزاد است.

اصل دوم: کنترل دموکراتیک اعضا^۴

تعاونیها سازمانهای دموکراتیک هستند و توسط اعضای خود که فعالانه در سیاستگذاری و اتخاذ تصمیمات مشارکت می کنند، کنترل می شود. مردان و زنانی که به

---

¹ - Values

² - Principles

³ - Voluntary and open membership

⁴ - Democratic Member Control

عنوان نمایندگان منتخب (هیأت مدیره و بازرسان و سایر کسانی که برای انجام وظایفی توسط مجمع عمومی انتخاب می شوند) خدمت می کنند در مقابل اعضاء مسئولند. در تعاونیهای سطح اولیه (شرکتهای تعاونی) اعضاء از حق رأی مساوی برخوردارند (یک عضو، یک رأی) و همچنین تعاونیهای در سطوح دیگر به شکل دموکراتیک سازمان می یابند.

اصل سوم: مشارکت اقتصادی اعضاء^۱

اعضاء به طور منفصانه و با کنترل دموکراتیک سرمایه تعاونی خود را تأمین می نمایند آنها معمولاً متناسب با سرمایه پرداخت شده خود که یکی از شرایط عضویت می باشد، سود محدودی (در صورت وجود) دریافت می دارند. اعضاء مازاد در آمد را برای مقاصدی چون توسعه تعاونی خود حتی المقدور از طریق ذخائری که حداقل قسمتی از سود غیر قابل تقسیم می باشد و بر خودداری اعضاء از مازاد در آمد به نسبت معاملات هر یک از آنها با تعاونی و حمایت از سایر فعالیتهایی که به تصویب اعضاء رسیده است اختصاص می دهند .

اصل چهارم: استقلال و عدم وابستگی^۲

تعاونیها سازمانهایی خود گران و خود یار هستند که توسط اعضاء کنترل می شوند. اگر آنها با سایر سازمانها از جمله دستگاههای دولتی موافقت نامه ای امضاء کنند یا

^۱ - Member Economic Participation

^۲ - Autonomy and Independence

از منابع دیگر، سرمایه تأمین نمایند این کار را آزاد و به شرطی انجام می دهند که متضمن کنترل دموکراتیک توسط اعضاء و حافظ خود گرانی تعاونی باشد .

اصل پنجم: آموزش، کارورزی و اطلاع رسانی^۱

تعاونیها برای اعضاء، نمایندگان منتخب، مدیران و کارکنان خود زمینه آموزش و کارورزی را فراهم می آورند به طوری که آنها بتوانند به نحو موثر به پیشرفت تعاونی خود کمک نموده و عموم مردم به خصوص افراد جوان و راهبران افکار عمومی را نسبت به ماهیت و فوائد تعاونی مطلع سازند .

اصل ششم: همکاری بین تعاونیها^۲

تعاونیها از طریق همکاری با یکدیگر در سازمانهای محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی به اعضاء خود به موثرترین طریق خدمت کرده و نهضت تعاونی را تقویت می کنند .

اصل هفتم: توجه به جامعه^۳

تعاونیها با تصویب سیاستها توسط اعضاء خود برای توسعه پایدار جوامع خود فعالیت می کنند .

---

¹ - Education, training and Information

² - Co- Operation among Co-Operatives

³ - Concern for Community

فصل دوم

تشکیل شرکت تعاونی

تشکیل شرکت تعاونی

شرکتهای تعاونی جزو اشخاص حقوقی خصوصی محسوب می شوند و وابستگی تشکیلاتی و سازماندهی به دستگاههای دولتی ندارند از اینرو تشکیل آنها نیازمند عزم و اراده افراد جامعه است. بعبارت دیگر دولت اقدام به ایجاد تعاونیها نمی نماید بلکه تعدادی از اشخاص که دارای خواست و هدف مشترک هستند، سرمایه و امکانات خود را در یکجا جمع نموده و در قالب تعاونی به فعالیت می پردازند. دولت نیز وظیفه هدایت، حمایت و نظارت بر آنها را به عهده دارد. بنابراین برای آنکه یک شرکت تعاونی تشکیل گردد باید عده ای افراد (به نام هیأت موسس) پیش قدم گردیده و طی مراحل اقدام به تأسیس تعاونی نمایند.

در این فصل به بیان ماهیت و شرح وظایف هیأت موسس همچنین چگونگی تشکیل شرکت تعاونی می پردازیم.

مبحث اول- تعریف هیأت موسس و شرح وظائف آن:

الف: تعریف هیأت موسس:

هیئت موسس عبارت است از عده ای از افراد واجد شرایط عضویت در تعاونی مربوط که اقدام به تأسیس تعاونی می نمایند.^۱

شرایط عضویت در ماده ۹ قانون بخش تعاونی ذکر گردیده است.^۱ این شرایط عبارتند از:

۱- ماده ۳۱ قانون بخش تعاونی

۲- توضیح این شرایط در قصف سوم ص ۵۵ به بعد آمده است.

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر.
- ۳- خرید حداقل سهام مقرر در اساسنامه .
- ۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی .
- ۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه .

ب: وظائف هیأت مؤسس

- ۱- تهیه و پیشنهاد اساسنامه طبق قانون و مقررات .
- ۲- دعوت به عضویت افراد واجد شرایط .
- ۳- تشکیل اولین مجمع عمومی عادی جهت تصویب و ثبت اساسنامه و تعیین هیأت مدیره و سایر وظائف مجامع عمومی عادی .

مبحث دوم : چگونگی تشکیل تعاونی

هیأت مؤسس می بایست طرح پیشنهادی طرح توجیهی خود را که شامل موارد ذیل است تهیه و همراه تقاضانامه تأسیس به وزارت تعاون اداره کل تعاون ارائه نماید.^۲
اداره تعاون

- ۱- ضرورت تأسیس شرکت تعاونی.
- ۲- ارائه دلایل توجیهی مبنی بر تناسب هدفهای تشکیل تعاونی با اهداف و برنامه های مصوب جمهوری اسلامی ایران.

1

۱- ماده ۲ آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاون

- ۳- محاسبه و تعیین میزان سرمایه ثابت .
- ۴- محاسبه و تعیین سرمایه در گردش.
- ۵- تعداد مشخصات افراد مورد نیاز طرح .
- ۶- قید میزان سهام لازم التاً ديه هر عضو.
- ۷- سوابق و مهارت اعضاء در فعاليت مورد نیاز.
- ۸- معرفی نماینده تام الاختيار (جهت سهولت وعدم مراجعه دسته جمعی)
- هیأت موسس می تواند از فرم شماره (۱) جهت درخواست تشکیل شرکت تعاونی استفاده نماید.

فرم شماره (۱)   بسمه تعالی   درخواست موافقت با تشکیل شرکت / اتحادیه تعاونی....   اداره کل تعاون استان .....   سلام علیکم   اینجانبان هیأت موسس شرکت / اتحادیه تعاونی .... ضمن ارائه کلیات طرح پیشنهادی پیوست و معرفی آقای / خانم..... فرزند .....بشماره شناسنامه .... صادره از..... بعنوان نماینده تام الاختیار این هیأت جهت مذاکره و دریافت مدرک و سایر اقدامات لازم، بدینوسیله درخواست موافقت با تشکیل شرکت / اتحادیه تعاونی .... را می نمائیم.   نام و نام خانوادگی و امضاء هیأت موسس

نشانی کامل و تلفن نماینده هیأت مؤسس:

وزارت تعاون (اداره کل تعاون) پس از وصول تقاضای تشکیل تعاونی و مدارک
اداره تعاون

مربوطه و بررسی طرح پیشنهادی باید ظرف مدت یکماه نظر مستدل خود در ارتباط با
تشکیل تعاونی را به هیأت مؤسس اعلام نماید. در صورت ملاحظه نقص در طرح توجیهی
یا کمبود مدارک ضمیمه تقاضانامه، مراتب را بصورت کتبی به هیأت مؤسس اعلام می
دارد. هیأت مؤسس مکلف است در صورت عدم انصراف از پیگیری طرح، حداکثر ظرف
مدت ۲ ماه نسبت به تکمیل اطلاعات و مدارک، رفع نقص و ارسال آنها به وزارت تعاون

(اداره کل تعاون) اقدام نماید.^۱

اداره تعاون

هرگونه تغییر در طرح توجیهی مصوب با مجوز مراجع فوق امکان پذیر
می باشد.^۲

۱- ماده ۴ آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاون.

۲- ماده ۵ همان آئین نامه

بسمه تعالی

تعاونوا علی البر والتقوی

وزارت تعاون

موافقت نامه تشکیل

شرکت / اتحادیه تعاونی ..... (در شرف تأسیس)

سلام علیکم

بازگشت به درخواست مورخ .....، کلیات طرح پیشنهادی ارائه شده بررسی و تشکیل شرکت / اتحادیه تعاونی .... مشروط به رعایت مشخصات مذکور در کلیات طرح و ضوابط و مقررات قانون مربوط بلامانع اعلام می گردد.

مقتضی است طبق دستورالعمل پیوست بانجام مراحل و تشریفات قانونی تشکیل شرکت / اتحادیه تعاونی حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ صدور این موافقت نامه اقدام و مدارک لازم را جهت بررسی و صدور مجوز ثبت به اداره کل / اداره ارائه نمائید.

بدیهی است این موافقت نامه جهت انجام تأسیس شرکت تعاونی صادر شده و پس از انقضا مهلت و در صورت تمدید این اداره کل / اداره معتبر خواهد بود.

اداره کل / اداره تعاون

هیأت مؤسس باید با قوانین و مقررات تعاونیها آشنایی کافی داشته باشد. به این منظور لازم است در کلاسهای آموزشی یکروزه خاص هیأت مؤسس که حسب نیاز فراگیران مدت آن متفاوت است (۸الی ۱۷ساعت) و در اداره کل یا اداره تعاون برگزار می گردد شرکت نمایند.^۱

هیأت مؤسس پس از اخذ موافقت نامه تشکیل باید اقدامات زیر را انجام دهند.^۲

الف- در صورت لزوم، حسب قوانین و مقررات مربوطه مجوز لازم برای انجام فعالیت را از دستگاههای ذیربط دریافت نمایند.^۳

ب- افتتاح حساب در نزد یکی از شعب بانکها: در این مرحله هیأت مؤسس موظف است باتوجه به طرح پیشنهادی، حسابی به نام تعاونی در شرف تأسیس نزد یکی از شعب بانکها (ترجیحاً صندوق تعاون) افتتاح نمایند تا متقاضیان نسبت به واریز مبلغ ارزش اسمی سهام اقدام نموده و گواهی واریزی وجه را قبل از زمان برگزاری اولین مجمع عمومی به هیأت مؤسس ارائه نمایند.

۱- تبصره بند یک مراحل تشکیل تعاونیها. (دستورالعمل)

۲- بند ۴ مراحل تشکیل تعاونیها.

۳- تبصره ذیل ماده ۲ آیین نامه اجرایی قانون بخش تعاون .

تدوین اساسنامه پیشنهادی:

اساسنامه شرکت تعاونی باید حاوی نام با قید کلمه تعاونی، هدف، موضوع، نوع، حوزه عملیات، مدت، مرکز اصلی عملیات و نشانی، میزان سرمایه، مقررات مربوط به عضو، ارکان، مقررات مالی و کار، انحلال و تصفیه می باشد^۱

وزارت تعاون با تهیه اساسنامه نمونه، شرکتهای تعاونی را از تهیه اساسنامه فارغ ساخته است لیکن در صورت لزوم تعاونیها می توانند با رعایت چارچوب قانون (عدم مغایرت با قانون بخش تعاونی)، اساسنامه خود را به گونه ای دیگر تدوین نمایند.

دعوت به عضویت افراد واجد شرایط^۲

هیأت موسس به منظور اطلاع رسانی به افراد متقاضی عضویت در شرکت، مبادرت به انتشار آگهی با مفاد ذیل می نماید.

۱- خلاصه ای از کلیات طرح و اساسنامه پیشنهادی.

۲- شرایط عضویت و مهلت پذیرش تقاضای عضویت .

۳- شماره و مشخصات حساب افتتاح شده و مبلغ لازم التأمین هر یک از اعضا و ذکر

نحوه صدور آگهی های بعدی تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی.

۱- ماده ۵ قانون بخش تعاونی

۲- بند «د» تبصره دو از بند دو مراحل تشکیل تعاونیها.

به طور کلی هیأت مؤسس تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی باید اقدامات ذیل را

انجام دهد:

- ۱- انتشار آگهی پذیرش عضو و فروش سهام تعاونی (فرم شماره ۱۰) و اخذ تعهد نامه متقاضیان درخصوص خرید سهم. (فرم شماره ۱۱)
- ۲- بررسی شرایط داوطلبان .
- ۳- دریافت گواهی وجه لازم التأدیه واریزی سهام داوطلبان .
- ۴- صدور برگه اجازه ورود به اولین مجمع عمومی عادی.

بسمه تعالی

فرم شماره ۱۰

آگهی پذیرش عضو و فروش سهام شرکت تعاونی.....

(در شرف تأسیس)

در چارچوب قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و با توجه به مجوز

شماره ..... مورخ ..... وزارت تعاون بدینوسیله شرکت تعاونی ..... (عام)

دعوت به پذیرش عضو می نماید.

عضویت برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که واجد شرایط زیر باشد آزاد

است:

الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

ب- عدم ممنوعیت قانونی و حجر

ج- خرید حداقل سهم مقرر در اساسنامه

د- عدم عضویت در تعاونی مشابه

و- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی

خلاصه ای از اساسنامه شرکت

۱- نام شرکت: شرکت تعاونی ..... (در شرف تأسیس)

۲- هدف و موضوع فعالیت شرکت عبارتست از:

- ۳- پیش بینی سرمایه گذاریهای لازم: برای انجام فعالیت فوق، جمعاً ..... ریال
سرمایه گذاری موردنیاز خواهد بود.
- ۴- مرکز اصلی و شعب: مرکز اصلی شرکت در
و شعب آن در ..... خواهد بود.
- ۵- مدت شرکت .....
- ۶- سرمایه اولیه شرکت: مبلغ سرمایه اولیه شرکت ..... ریال تعیین شده که به تعداد
..... سهم ..... ریالی و با نام تقسیم شده است. تقویم آورده غیرنقد به نقد توسط
کارشناسان رسمی دادگستری صورت می گیرد.
- ۷- میزان سهم هر عضو: هر یک از متقاضیان واجد شرایط عضویت می توانند حداقل به
میزان یک سهم و حداکثر به میزان ..... سهم را خریداری کنند.
- ۸- مهلت تقاضا: کلیه متقاضیان خرید سهام حداکثر تا پایان وقت اداری مورخ ..... با
مراجعه به کلیه شعب بانک/صندوق تعاون حساب جاری شماره ..... شعبه ..... بنام
..... فرصت خواهند داشت که ورقه های خرید سهام را دریافت و حداقل یک سوم
بهای سهام خریداری شده را باید نقداً پرداخت نماید.
- در هر حال بهای دو سوم سهام تعهد شده اعضاء بایستی ظرف مدت ..... به ترتیبی که در
اساسنامه آورده می شود تادیه گردد.
- ۹- مشخصات موسسین: موسسین شرکت به ترتیب عبارتند از:
..... ۱-

..... ۲-

..... ۳-

۱۰- موسسین تاکنون جهت تدارک مقدمات تاسیس شرکت و اخذ مجوزها و مطالعات و اقدامات انجام شده جمعاً مبلغ ..... ریال هزینه کرده اند و تا شروع فعالیت شرکت، اینگونه هزینه ها ..... ریال برآورد می شود.

۱۱- طبق قانون بخش تعاونی، موسسین هیچگونه مزایایی نسبت به سایرین نخواهند داشت.

۱۲- کلیه آگهی های بعدی تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی، منحصراً در روزنامه ..... منتشر خواهد شد.

فرم شماره (۱۱)

بسمه تعالی

تعهدنامه خرید سهام

اینجانب.....فرزند.....شماره شناسنامه.....صادره ..... به
نشانی .....باتوجه به مجوز شماره .....مورخ.....وزارت تعاون
برای انتشار آگهی پذیرش عضو و فروش سهام شرکت تعاونی .....(در شرف
تاسیس) با موضوع فعالیت مندرج در اساسنامه شرکت برای مدت ..... و با سرمایه
.....ریال و به مرکزیت اصلی .....متعهد می شوم تعداد ..... سهم به
ارزش اسمی .....ریال خریداری نموده و مبلغ .....ریال از سهام مورد تعهد
را نقداً به حساب جاری شماره ..... شعبه ..... بنام شرکت تعاونی پرداخت و
مابقی را طبق مقررات اساسنامه شرکت پرداخت نمایم.

امضاء متعهد:

امضاء نماینده هیأت مؤسس:

انتشار آگهی دعوت اولین مجمع عمومی عادی:

پس از آنکه تعداد اعضاء مشخص و سرمایه مورد نیاز شرکت تعاونی در شرف
تاسیس تادیه شد هیأت مؤسس موظف است که از اعضاء جهت شرکت در اولین جلسه
مجمع عمومی عادی طبق فرم شماره ۳ دعوت به عمل آورد. لازم به یادآوری است که

زمان تشکیل اولین مجمع عمومی عادی حداقل ۳۰ و حداکثر ۳۵ روز بعد از انتشار آگهی دعوت می باشد.^۱

نکته یک: هیأت موسس تعاونی مکلف است ظرف دو ماه از تاریخ دریافت مجوز وزارت (تعاون)^۲، نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام نماید. در غیر این صورت تاسیس تعاونی موکول به گرفتن مجوز مجدد از وزارت (تعاون) می باشد.^۳

وزارت تعاون می تواند بنا به درخواست هیأت موسس در صورتی که تاخیر در

تشکیل مجمع عمومی را موجه تشخیص دهد، نسبت به تمدید مهلت مقرر اقدام نماید.^۴

۱- رعایت فاصله زمانی ۳۰ تا ۳۵ روز به دلیل آن است که اولین مجمع عمومی عادی شرکت نیز موضوع انتخابات را در بردارد لذا مطابق تبصره ۱ ماده ۳ آیین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی اقدام خواهد شد.

۲- مطابق بند الف ماده ۱ آیین نامه نحوه وصول و پرداخت حق تعاون و آموزش، وزارت عبارت است از: دفاتر تخصصی ناظر بر فعالیت تعاونی های فراستانی، ادارات کل تعاون استانها و ادارات تعاون شهرستانها

۳- ماده ۶ آیین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی

۴- تبصره ذیل ماده ۶ آیین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی

فرم شماره (۳)

بسمه تعالی

تاریخ.....

دعوتنامه تشکیل اولین مجمع عمومی عادی

اولین مجمع عمومی عادی شرکت / اتحادیه تعاونی..... (در شرف تاسیس) در ساعت .....روز.....مورخ.....در محل.....برگزار می شود از کلیه داوطلبان عضویت دعوت می شود با در دست داشتن ورقه ورود به جلسه جهت اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعات ذیل در این جلسه حضور بهم رسانند.

ضمناً داوطلبان عضویت در هیئت مدیره یا بازرسی موظفند تا ۵ روز پس از صدور دعوتنامه تشکیل مجمع عمومی عادی، مدارک مربوطه را به هیأت موسس تحویل نمایند.
دستور جلسه:

- ۱- گزارش هیأت موسس در مورد ارزیابی آورده‌های غیر نقدی و اتخاذ تصمیم در مورد آنها
- ۲- بررسی و تصویب اساسنامه
- ۳- انتخاب اعضای اصلی و علی‌البدل هیئت مدیره وفق اساسنامه تصویبی
- ۴- انتخاب بازرس یا بازرسان اصلی و علی‌البدل وفق اساسنامه تصویبی
- ۵- تعیین روزنامه کثیرالانتشار برای درج آگهی‌های تعاونی
- ۶- دادن ماموریت به اعضای هیئت مدیره جهت ثبت تعاونی

نماینده هیأت موسس:

نام و نام خانوادگی:

امضاء

نکته دو: در صورت نیاز به نماینده اداره کل یا اداره تعاون به عنوان ناظر جلسه، هیأت

موسس می بایست یک نسخه از آگهی دعوت را به آن اداره کل یا ارسال نماید.^۱

آگهی دعوت مجمع عمومی با قید دستور جلسه، روز، ساعت، محل تشکیل آن باید

به وسیله آگهی در جرائد کثیرالانتشار یا دعوتنامه کتبی (با اخذ رسید و یا پست سفارشی به

آخرین اقامتگاه قانونی اعلام شده توسط عضو به شرکت) انجام گیرد و علاوه بر آن، الصاق

آگهی دعوت در دفتر محل اصلی و شعب و همچنین محل کارگاهها و فروشگاههای

تعاونی نیز، الزامی است. (ماده ۲ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی)

نحوه ثبت نام از داوطلبان سمتهای هیئت مدیره و بازرسی:^۲

همانطور که در متن دعوتنامه تشکیل اولین مجمع عمومی عادی آمده است

داوطلبین عضویت در هیأت مدیره و بازرسی موظفند حداکثر ظرف مدت ۵ روز پس از

صدور دعوتنامه تشکیل مجمع عمومی عادی مدارک مربوطه را به هیأت موسس تحویل

دهند.

این مدارک عبارتند از:

الف) تقاضای عضویت در هیأت مدیره یا بازرسی.

ب) مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت.^۱

۱- قسمت «ع» بند ۴ مراحل تشکیل تعاونیها.

۱- بند ۶ مراحل تشکیل تعاونیها.

۲- برای اطلاع از مدارک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت، ر، ک، ص ۵۵

ج) گواهی عدم سوء پیشینه کیفری مبنی بر فقدان سابقه محکومیت جرایم موضوع بندهای ۵ و ۶ ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی.

د) آخرین مدرک تحصیلی و گواهی سوابق تجربی یا آموزشی که دلالت بر توانایی داوطلب بر اداره تعاونی باشد.

نکته اول: عدم ارائه گواهی عدم سوء پیشینه از طرف متقاضیان عضویت در هیأت مدیره و بازرسی تا یک روز قبل از برگزاری جلسه مجمع عمومی به منزله انصراف آنان در سمتهای مذکور تلقی می گردد.^۲

نکته دوم: دارا بودن شرایط فوق برای اعضای هیأت مدیره و بازرسی که نماینده شخص حقوقی می باشند نیز الزامی است.^۳

نکته سوم: هیأت موسس می تواند در صورت وجود مدارک مستند دائر بر عدم صلاحیت داوطلبان سمتهای هیأت مدیره و بازرسی، از اداره کل تعاون استعلام و اداره کل تعاون نیز از مراجع ذیربط استعلام و نتیجه را اعلام خواهد کرد.^۴

۱- تبصره یک بند ۶ مراحل تشکیل تعاونیها.

۲- تبصره دو بند ۶ مراحل تشکیل تعاونیها

۳- تبصره دو بند ۶ مراحل تشکیل تعاونیها.

نکته چهارم: کارکنان دولت نمی توانند تصدی سمتهای هیئت مدیره و مدیریت عامل شرکتهای تعاونی را بپذیرند مگر در تعاونیهای کارمندی که خاص کارکنان دولت می باشد. تصدی سمتهای فوق توسط کارکنان بازنشسته بلامانع است.^۱

برای آشنایی بیشتر فراگیران نمونه فرم های ثبت نام داوطلبان سمت های هیأت مدیره و بازرسی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی در تعاونیها و اتاق تعاون آورده شده است.

۱- بند ۷ مراحل تشکیل تعاونیها.

«فرم ثبت نام داوطلبان سمت هیأت مدیره و بازرسی تعاونیها و اتاق تعاون»

بسمه تعالی

اینجانب..... با مشخصات ذیل کاندیدای عضویت در سمت..... تعاونی / اتحادیه/اتاق تعاون..... می باشم.

نام..... نام خانوادگی..... شماره شناسنامه..... محل صدور.....
نام پدر..... تاریخ تولد..... وضعیت تأهل ..... وضعیت خدمت و وظیفه
عمومی..... تابعیت ..... دین..... مذهب..... سابقه عضویت در
تعاونی..... شماره عضویت ..... آدرس محل کار..... شماره تلفن محل
کار..... آدرس محل سکونت..... شماره تلفن محل سکونت..... میزان
تحصیلات ..... رشته تحصیلی..... سوابق مدیریتی ..... تجربه فنی
و تخصصی ..... سابقه کیفری جرائم موضوع بندهای ۶ و ۵ ماده ۳۸ قانون
بخش تعاون* را ندارم / دارم

اینجانب با امضاء ذیل این ورقه صحت مطالب بالا را تأیید نموده به وزارت تعاون
اختیار می دهم، در صورت احراز خلاف مستدل و یا مستند هر یک از موارد فوق مراتب
استعفای غیرقابل انصراف اینجانب را به اداره ثبت شرکتها اعلام نماید.

نام و نام خانوادگی   محل امضاء   تاریخ

* عدم عضویت در گروههای محارب و عدم ارتکاب جرائم بر ضد امنیت و جعل اسناد،
عدم سابقه محکومیت، ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تدلیس، تصرف
غیرقانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر.

«فرم ثبت نام اشخاص حقوقی داوطلب

سمت هیأت مدیره و بازرسی شرکتهای تعاونی»

نام شرکت .....

شماره و تاریخ ثبت.....

موضوع فعالیت شرکت.....

نشانی شرکت.....

اسامی مدیران با ذکر سمت: ۱- ..... ۲-.....

۳- ..... ۴-..... ۵-.....

شماره عضویت در تعاونی ..... سابقه عضویت در تعاونی ..... سال.....

داوطلب سمت هیئت مدیره بازرسی

صاحبان امضاء مجاز شرکت

نام و نام خانوادگی ۱- ..... امضاء

نام و نام خانوادگی ۲- ..... امضاء

مهر شرکت

تشکیل اولین مجمع عمومی عادی جهت تصویب اساسنامه و انتخاب هیأت مدیره و

بازرسان و سایر وظائف مجمع عمومی عادی:

هیأت موسس در هنگام برگزاری اولین مجمع عمومی عادی بایستی برگ مجوز

ورود به جلسه داوطلبان عضویت را اخذ نموده و فرم (شماره ۵) را به امضای حاضرین

برساند. تا پس از تکمیل در اختیار هیأت رئیسه مجمع قرار گیرد.

ملاک تعیین تعداد اعضای حاضر در جلسه، ورقه حضور و غیابی است که حاضران در بدو

جلسه اصالتاً (از طرف خود) یا وکالتاً (از طرف موکل) آن را امضاء می کنند.^۱

فرم شماره (۵)

بسمه تعالی

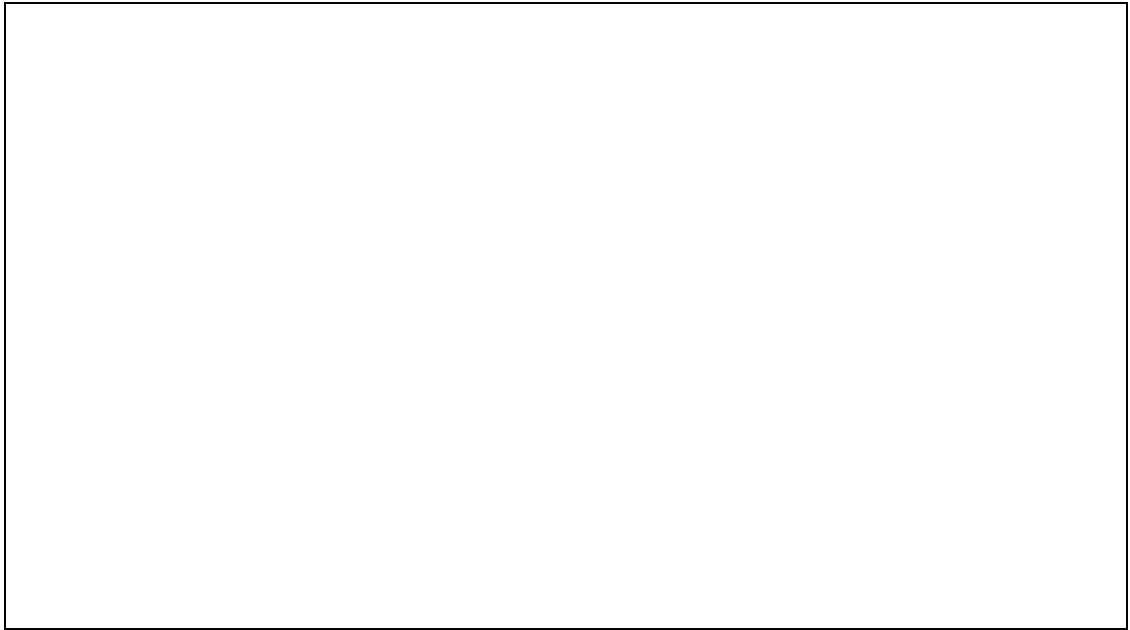
فهرست اسامی حاضرین در اولین مجمع عمومی عادی

شرکت / اتحادیه تعاونی.....(در شرف تأسیس)

تاریخ .....

ردیف	نام خانوادگی	نام پدر	امضاء	ملاحظات

۱- ماده ۶ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی

مجمع رأس ساعت مقرر در آگهی دعوت شروع به کار می نماید. اگر تعداد حاضرین به حدنصاب نرسید، مقام دعوت کننده مجمع باید برگزاری جلسه را حداقل به مدت نیم ساعت به تأخیر اندازد و در صورتی که باز هم حد نصاب لازم حاصل نشود، صورتجلسه ای دایر بر عدم رسمیت آن تهیه و به امضای حاضرین برساند.^۱

جلسه مجمع را در صورت رسمیت یافتن، مقام دعوت کننده یا نماینده او افتتاح می کند. در جلسه مجمع ابتدا هیأت رئیسه شامل یک رئیس، یک منشی و حداکثر دو نفر ناظر از میان اعضاء با رأی گیری انتخاب خواهند شد. در تعاونیهای دارای ۵۰۰ عضو و بیشتر، تعداد هیأت رئیسه هفت نفر شامل رئیس، نایب رئیس، منشی و ۴ ناظر خواهد بود.^۲

لازم به ذکر است که رأی گیری در کلیه مجامع عمومی فوق العاده و نیز انتخاب هیأت مدیره و بازرسان در مجمع عمومی عادی به صورت کتبی (باورقه) خواهد بود ولی رأی گیری برای اتخاذ سایر تصمیمات مجامع عادی می تواند با قیام و قعود به عمل آید.^۳

برای نظارت بر برگزاری انتخابات هیأت رئیسه مجمع و اعلام به رسمیت رسیدن آن، فردی که از همه داوطلبان مسن تر است (و رئیس سنی نامیده می شود)، انتخاب می گردد.

۱- تبصره ذیل ماده ۷ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی

۲- ماده ۸ همان آئین نامه

۳- ماده ۱۱ همان آئین نامه

پس از انتخاب هیأت رئیسه، هیأت مؤسس تمام مدارکی را که در نزد خود دارد به هیأت رئیسه ارائه می دهد و دستور جلسه برابر با دعوتنامه مجمع عمومی توسط منشی قرائت می شود تا اعضاء نسبت به آنها اتخاذ تصمیم نمایند.

از جمله مواردی که در جلسه مجمع عمومی جهت اتخاذ تصمیم قرائت می گردد عبارت است از:

- ۱- ارائه گزارش هیأت مؤسس در مورد آورده های غیر نقدی و هزینه های انجام شده.
- ۲- انتخاب اعضای اصلی و علی البدل هیأت مدیره با اکثریت نسبی آراء برای مدت سه سال.

۳- تصویب اساسنامه با کسب حداقل $\frac{2}{3}$ آرای اعضاء مجمع^۱.

۴- انتخاب بازرس یا بازرسان اصلی و علی البدل^۲.

۵- تعیین روزنامه کثیرالانتشار برای درج آگهی های شرکت.

۶- تعیین خط مشی ها و سیاست های آینده شرکت تعاونی.

در پایان، مجمع عمومی به هیأت مدیره با حق توکیل به غیر مأموریت و وکالت می دهد، حداکثر ظرف یکماه نسبت به ثبت شرکت اقدام نماید.

۱- تبصره ۳ ماده ۳۲ قانون بخش تعاونی

۲- بند یک ماده ۳۴ قانون بخش تعاونی

بعد از انتخابات هیأت مدیره، سمت هر یک از اعضاء در ترکیب هیأت باید در جلسه هیأت مدیره مشخص شود.^۱ اطلاعات مربوط به مشخصات هیأت مدیره (اصلی و علی البدل) و سمت آنان، مشخصات بازرسان (اصلی و علی البدل) و سایر اطلاعاتی که در فرم شماره ۴ مشخص شده است به عنوان صورتجلسه مجمع عمومی تکمیل و به امضاء هیأت رئیسه مجمع می رسد.

۱- تبصره ۳ ماده ۳۶ قانون بخش تعاونی

بسمه تعالی

صورتجلسه اولین مجمع عمومی عادی شرکت / اتحادیه

تعاونی .....(در شرف تأسیس)

فرم شماره (۴)

بسمه تعالی

مجمع عمومی عادی شرکت / اتحادیه تعاونی....(در شرف تأسیس) طبق دعوتنامه مورخ .....در ساعت.....روز.....مورخ.....با حضور.....نفر از داوطلبان عضویت در محل.....تشکیل گردید، پس از اعلام رسمیت جلسه بوسیله آقای / خانم .....رئیس سنی، بدو نسبت با انتخاب هیأت رئیسه جلسه رأی گیری بعمل آمد و در نتیجه آقای /خانم ..... بعنوان هیأت رئیسه انتخاب شدند آنگاه دستور جلسه برابر دعوتنامه مجمع توسط منشی قرائت شد سپس مجمع وارد شور گردید و تصمیمات ذیل را اتخاذ نمود.

گزارش هیأت موسس در مورد آورده های غیر نقدی و هزینه های انجام یافته قرائت و بشرح ذیل بتصویب رسید.

اساسنامه شرکت قرائت و مفاد آن در .....ماده و.....تبصره با رأی .....نفر موافق بتصویب رسید و ذیل کلیه صفحات آن توسط هیئت رئیسه مجمع امضاء گردید. نسبت به انتخاب .....نفر اعضاء اصلی هیئت مدیره و.....نفر اعضاء علی البدل وفق اساسنامه تصویبی اخذ رأی کتبی بعمل آمد که با اکثریت نسبی آراء به ترتیب:

<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>نام پدر</u>	<u>شماره شناسنامه</u>	<u>تاریخ تولد</u>	<u>تعداد رأی</u>	<u>امضاء قبولی</u>
۱-					
۲-					

-۳

-۴

-۵

بسمت اعضاء اصلى هيئت مديره و

<u>ردیف</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>نام پدر</u>	<u>شماره شناسنامه</u>	<u>تاریخ تولد</u>	<u>تعداد رأی</u>	<u>امضاء قبولی</u>

-۱

-۲

بسمت اعضای علی البدل هیئت مدیره شرکت تعاونی برای مدت سه سال و

<u>ردیف</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>نام پدر</u>	<u>شماره شناسنامه</u>	<u>تاریخ تولد</u>	<u>تعداد رأی</u>	<u>امضاء قبولی</u>

-۱

-۲

بسمت بازرس یا بازرسان اصلى شرکت تعاونی و

<u>ردیف</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>نام پدر</u>	<u>شماره شناسنامه</u>	<u>تاریخ تولد</u>	<u>تعداد رأی</u>	<u>امضاء قبولی</u>

-۱

-۲

بسمت بازرس یا بازرسان علی البدل برای مدت یک سال مالی انتخاب شدند.

۴- روزنامه ..... برای درج آگهی های شرکت تعاونی تعیین گردید.

۵- مجمع عمومی عادی به هیئت مدیره با حق توکیل به غیر ماموریت و وکالت می دهد حداکثر ظرف مدت

یکماه نسبت به ثبت شرکت اقدام نماید.

نام و نام خانوادگی و امضاء

منشی مجمع

نام و نام خانوادگی و امضاء

نایب رئیس مجمع

نام و نام خانوادگی و امضاء

رئیس مجمع

نام و نام خانوادگی و امضاء ناظرین:

-۱

-۲

جهت تکمیل پرونده و کامل شدن مدارک موردنیاز برای ثبت شرکت نیاز به فهرست اسامی و مشخصات اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، بازرس یا بازرسان و کلیه اعضاء (طبق فرم شماره ۷) می باشد که باید تنظیم و همراه بقیه مدارک به اداره کل یا اداره تعاون تحویل گردد.

نکته: در صورتیکه هر یک از اعضاء نسبت به مراحل تشکیل تعاونی معترض باشند ظرف مدت دو روز باید مراتب را کتباً به اداره کل یا اداره تعاون اعلام نماید مرجع مذکور موظف است طبق قوانین و مقررات مربوطه ظرف مدت سه روز به موضوع رسیدگی و نتیجه را برای اجراء اعلام نماید.^۱

۱- تبصره دو بند ۱۱ دستورالعمل تشکیل تعاونیها

فهرست اسامی و مشخصات کامل اعضاء هیئت مدیره، بازرس یا بازرسان

و مدیرعامل شرکت / اتحادیه تعاونی ..... (در شرف تأسیس)

فرم شماره (۷)

امضاء	نشانی محل سکونت	سهام				سمت	محل صدور	شماره شناسنامه	نام پدر	تاریخ تولد	نام و نام خانوادگی	تصویر
		تعهد شده	پرداخت شده	ارزش واحد	تعداد							

پس از تکمیل مدارک، نماینده هیأت مدیره مدارک تکمیلی را به اداره کل یا

اداره تعاون جهت انجام مراحل قانونی ثبت شرکت تعاونی ارائه می نماید. مرجع ذیربط بعد

از بررسی کامل مدارک با استفاده از فرم شماره (۸) مدارک را به اداره ثبت شرکتها ارسال

می نماید.

فرم شماره (۸)

شماره:

بسمه تعالی

تاریخ:

تعاونوا علی البر والتقوی

وزارت تعاون

اداره ثبت شرکتهای

سلام علیکم

به موجب بند ۴ ماده ۵۱ و بند ۲۸ ماده ۶۶ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ مجلس شورای اسلامی، مدارک تشکیل شرکت / اتحادیه تعاونی ..... به شرح ذیل ارسال می‌گردد.

- ۱- فهرست مشخصات داوطلبان تشکیل شرکت تا تاریخ اولین مجمع عمومی عادی به تعداد ..... نفر.
- ۲- رسید پرداخت وجه لازم التادیه سرمایه شرکت به مبلغ ..... ریال که نقداً پرداخت شده است.
- ۳- آگهی دعوت اولین مجمع عمومی عادی.
- ۴- اسامی حاضرین در جلسه اولین مجمع عمومی عادی در سه نسخه.
- ۵- صورتجلسه اولین مجمع عمومی عادی مبنی بر تصویب اساسنامه و انتخاب هیأت مدیره و بازرس یا بازرسان.
- ۶- اساسنامه مصوب اولین مجمع عمومی عادی به تعداد ..... نفر.
- ۷- اعلام قبولی هیأت مدیره، بازرس یا بازرسان و مدیرعامل.
- ۸- صورتجلسه هیأت مدیره مبنی بر انتخاب هیأت رئیسه، مدیرعامل و دارندگان امضاهای مجاز. باتوجه به مدارک مذکور خلاصه شرکتنامه به شرح ذیل می باشد:

۱- موضوع شرکت:

۲- مرکز اصلی شرکت:

۳- سرمایه شرکت:

۴- مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت:

۵- دارندگان حق امضاء:

خواهشمند است نسبت به ثبت شرکت / اتحادیه مذکور اقدام و رونوشتی از آگهی ثبت و اساسنامه ممهور را به این اداره کل / اداره ارسال فرمائید.

اداره کل / اداره تعاون

بعد از انجام مراحل ثبت تعاونی، اداره کل تعاون با استفاده از فرم شماره ۹ پروانه

تاسیس برای شرکت تعاونی صادر می نماید.

فرم شماره (۹)

بسمه تعالی

تعاونوا علی البر والتقوی

وزارت تعاون

پروانه تاسیس

شماره:.....

کد:

تاریخ صدور:

سلام علیکم

با تأییدات خداوند تبارک و تعالی و با استناد به ماده ۵۱ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و با توجه به مجوز ثبتی شماره ..... مورخ ..... این پروانه به نام شرکت / اتحادیه با مشخصات زیر به منظور استفاده از مزایای قانونی بخش تعاونی صادر می گردد.

۱- مرکز اصلی شرکت .....

۲- نوع فعالیت .....

۳- سرمایه اولیه .....

۴- تعداد اعضاء اولیه .....

اداره کل / اداره تعاون

فصل سوم

مقررات عضویت در شرکت تعاونی

الف) عضویت در شرکت تعاونی

بیکره اصلی شرکتهای تعاونی را اعضاء آن تشکیل می دهند. عضو شخصی است که با خرید سهام و التزام به مقررات اساسنامه تعاونی، در امور آن مشارکت می نماید. بند ۱ ماده ۱ قانون شرکتهای تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰، عضو را چنین تعریف می نماید: «در شرکتهای و اتحادیه های تعاونی هر صاحب سهم اعم از اینکه شخص حقیقی یا حقوقی باشد، عضو شرکت یا اتحادیه نامیده می شود.» ماده ۸ اصلاحی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۷۰ نیز در تعریف عضو می گوید: «عضو در شرکتهای تعاونی، شخصی است حقیقی یا حقوقی غیردولتی که واجد شرایط مندرج در این قانون بوده و ملتزم به اهداف بخش تعاونی و اساسنامه قانونی آن تعاونی باشد.»^۱

عضویت در شرکتهای تعاونی امری اختیاری است که از آن به «اصل آزادی عضویت» یاد می گردد. این اصل دو مفهوم اساسی را در بر دارد. اول اینکه افراد با اختیار و اراده خود به عضویت شرکت های تعاونی درمی آیند و هیچکس را نمی توان مجبور به عضویت یا تشکیل شرکت تعاونی نمود. دوم آنکه تمام افرادی که نیاز به خدمات تعاونی دارند، می توانند از این موقعیت بهره مند گردند و هیچگونه تبعیض اعم از جنسی اجتماعی، نژادی، سیاسی و..... نمی توان برای عضویت اشخاص قائل شد. مواد ۳ و ۵ قانون

۱- لازم به ذکر است که تا زمان تصویب قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۰، این امکان وجود داشت که اشخاص حقوقی نیز بتوانند به عضویت شرکتهای تعاونی در آیند اما با تصویب قانون مذکور، عضویت در تعاونی منحصر به اشخاص حقوقی گردید. مجدداً در سال ۱۳۷۷، با اصلاح ماده ۸ قانون بخش تعاونی، امکان عضویت اشخاص حقوقی فراهم شد. البته در این اصلاحیه، تأکید بر عضویت اشخاص حقوقی غیردولتی شده است و مؤسسات و سازمانهای دولتی نمی توانند به عضویت شرکتهای تعاونی درآیند.

شرکتهای تعاونی سال ۱۳۵۰، اصل مذکور را اینگونه تبیین می نمایند، «عضویت شرکت تعاونی برای تمام اشخاصی که محل فعالیت یا سکونت آنها در حوزه عمل شرکت باشد و به تمام یا قسمتی از خدمات شرکت احتیاج داشته باشند آزاد است. هیچگونه تبعیض یا محدودیتی برای عضویت در شرکت نباید وجود داشته باشد مگر به سبب عدم کفایت ظرفیت فنی تأسیسات و وسائل و امکانات شرکت مشروط به اینکه در اساسنامه تصریح شده باشد.»

عضویت در شرکتهای تعاونی مستلزم وجود شرایطی است. این شرایط به دو دسته عمومی و اختصاصی تقسیم می گردند. شرایط عمومی عضویت همان مواردی است که در ماده ۹ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران در پنج بند ذکر گردیده است. شرایط اختصاصی نیز به مواردی اطلاق می گردد که هر تعاونی براساس نوع، موضوع فعالیت و خصوصیات تشکیل دهندگان خود در اساسنامه قید می نماید.

ماده ۹ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، شرایط عمومی عضویت را

چنین ذکر می نماید:

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران
- ۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر
- ۳- خرید حداقل سهام مقرر در اساسنامه
- ۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی
- ۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

باتوجه به بند اول شرایط مذکور ، صرفاً اشخاص ایرانی می توانند از عضویت شرکتهای تعاونی ایران بهره مند شوند و اتباع بیگانه از این حق محرومند. احراز تابعیت ایرانی افراد براساس مدارک رسمی صورت می گیرد که صرفاً اتباع ایران آنها را دارا هستند. نمونه بارز این مدارک شناسنامه ایرانی است که طبق مقررات ثبت احوال صادر شده است.

۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر

۲-۱- مقصود از عدم ممنوعیت قانونی این است که شخص از نظر قانون، مجاز به عضویت در شرکتهای تعاونی باشد. بعبارت دیگر مقررات موضوعه این حق را از وی سلب نکرده باشد. بعنوان مثال ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۶۳ عضویت مشمولین وظیفه عمومی در شرکتهای تعاونی را مستلزم ارائه «مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت»^۲ دانسته است. بنا براین فردی که به سن مشمولیت^۳ رسیده و فاقد مدرک مذکور باشد، نمی تواند به عضویت تعاونی پذیرفته شود.

۱- تابعیت نوعی از ارتباط سیاسی و معنوی است که فردی را به کشوری مربوط نموده و حقوق و تکالیفی را برای وی دربردارد.
۲- وفق ماده ۵۰ آئین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۶۴/۵/۱۳ هیأت وزیران، مدارک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت مشمولین خدمت وظیفه عمومی عبارتند از: الف) کارت پایان خدمت ب) کارت معافیت دائم ج) کارت معافیت موقت (کفالت یا پزشکی و یا معافیت برادر یا فرزند اسیر) در مدت اعتبار آن. د) گواهی اشتغال به تحصیل براساس کارت معافیت تحصیلی معتبر ه) گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر استخدام در نیروهای مذکور و) گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر اشتغال به خدمت دوره ضرورت در نیروهای مذکور بدون داشتن غیبت اولیه ز) گواهی صادره از اداره وظیفه عمومی در حد اختیار تفویض توسط اداره وظیفه عمومی که حسب مورد به امضای رئیس اداره وظیفه عمومی و یا فرمانده ناحیه ذیربط خواهد رسید ح) گواهی اشتغال به تحصیل و یا خدمت در وزارت بهداشت، وزارت آموزش و پرورش، سازمان کشتیرانی جمهوری

۲-۲- «حجر» در لغت بمعنای مانع و در اصطلاح حقوقی بمعنی وضعیت یا حالتی است که شخص را از تصرف در اموال و حقوق مالی خود محروم می گرداند. چنین شخصی را اصطلاحاً «محجور» می نامند. مطابق ماده ۱۲۰۷ قانون مدنی «صغار»، «اشخاص غیررشید» و «مجانین» محجور و از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع هستند.

باتوجه به اینکه عضویت در شرکتهای تعاونی نیز بلحاظ خرید سهام و پذیرش تعهدات مالی، نوعی تصرف در اموال و حقوق مالی محسوب می شود لذا قانونگذار، «عدم حجر» را از شرایط اساسی آن تلقی نموده است. اسباب حجر چنانکه در ماده ۱۲۰۷ مشاهده می شود، سه چیز است، صغر، سفه و جنون.

۱-۲-۲- «صغر» بمعنای عدم بلوغ است و صغیر یعنی کسی که به سن بلوغ نرسیده است. سن بلوغ در پسران پانزده سال تمام قمری و در دختران نه سال تمام قمری است. بموجب تبصره ۲ ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی قانونگذار علاوه بر بلوغ، «رشد» را نیز برای تصرف در اموال و حقوق مالی لازم دانسته است.

اسلامی ایران، آموزشگاه فنون هواپیمایی موضوع مواد ۶، ۷، ۸ و ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی (ط) احکام صادره از محاکم صالحه در مورد ثبت معاملات مشمولین (ی) دفترچه آماده به خدمت بدون مهر غیبت در مدت اعتبار آن. (ک) کارت محرومیت از انجام خدمت وظیفه عمومی که به استناد قوانین قبلی صادره شده باشد.

۳- مطابق ماده ۲ قانون خدمت وظیفه عمومی، هر فرد ذکور ایرانی از اول فروردین ماه سالی که طی آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می شود. مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد شد.

حسب ماده واحده قانون راجع به رشد متعاملین مصوب سال ۱۳۱۳، ۱۸ سال شمسی تمام، سن رشد می باشد و کسی که ماقبل این سن بخواهد معامله ای نماید بایستی رشد او در دادگاه ثابت شده باشد.

باتوجه به مراتب فوق، متقاضی عضویت در شرکت تعاونی باید دارای ۱۸ سال سن بوده و چنانچه فردی پس از رسیدن به سن بلوغ و قبل از ۱۸ سالگی بخواهد به عضویت شرکت تعاونی پذیرفته شود، بایستی گواهی رشد صادره از محاکم دادگستری ارائه نماید.

۲-۲-۲- «سفه» یا عدم رشد، وضعیت کسی است که تصرفات او در اموال و حقوق خود عقلانی نباشد. به چنین شخص «سفیه» یا غیر رشید اطلاق می گردد. احراز سفه یا عدم رشد با دادگاه است. (ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی)

۲-۲-۳- جنون یا دیوانگی صفت کسی است که فاقد تشخیص نفع و ضرر و حسن و قبح است. جنون به هر درجه که باشد حجر است. جنون نیز مانند سفه بایستی در دادگاه ثابت شود. (ماده ۱۲۱۰ قانونی مدنی)

۳- خرید حداقل سهام مقرر در اساسنامه

مهمترین صورت مشارکت عضو در شرکت تعاونی، سهام شدن در سرمایه آن است و این مشارکت از طریق خرید سهام انجام می پذیرد مقدار سهامی نیز که هر عضو بایستی خریداری نماید، در اساسنامه ذکر می شود.

۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران برای ورود به عضویت تعاونی ها علاوه بر خرید سهام، رعایت تشریفات خاصی را نیز لازم دانسته که عبارتست از تسلیم درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی. بنابراین صرف اعلام آمادگی عضو یا درخواست شفاهی و یا صرف خرید سهام تعاونی برای عضویت کفایت نمی نماید. همچنین با توجه به اینکه ماده ۸ قانون مذکور، عضو را ملتزم به اهداف بخش تعاونی و اساسنامه قانونی شرکت دانسته، این التزام و پایبندی بایستی در قالب یک سند تعهد، نمود خارجی یابد.

۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه

امکانات موجود تعاونیها و مزایای این بخش اختصاص به همه افراد جامعه دارد و همه باید بتوانند از فرصتهای موجود آن بهره مند گردند. عضویت مضاعف یک فرد می تواند این امکان را بویژه در زمینه اشتغال از دیگران سلب نموده و تحقق اهداف بخش را با تردید روبرو کند. لذا قانونگذار یکی از شرایط عضویت را عدم عضویت در تعاونی مشابه اعلام نموده است. مقصود از تشابه نیز یکی بودن موضوع فعالیت تعاونیهاست مثل عضویت همزمان در دو تعاونی مسکن.

ب) لغو عضویت

عضویت در شرکت تعاونی به یکی از اسباب ذیل لغو می گردد:

استعفاء، اخراج، فوت، انحلال تعاونی.

۱- استعفاء

اعضاء شرکتهای تعاونی هرگاه که بخواهند می توانند از عضویت خود استعفاء داده و از تعاونی خارج گردند. ماده ۱۲ قانون بخش تعاونی در این خصوص می گوید: «خروج عضو از تعاونی اختیاریست و نمی توان آن را منع کرد». این اختیار در ماده ۶ قانون شرکتهای تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰ نیز مورد تاکید قرار گرفته و مبتنی بر همان اصل آزادی عضویت است. مع الوصف چنانچه خروج عضو موجب ضرری برای تعاونی باشد، بایستی این ضرر را جبران نماید. همچنین اعضاء متخصص تعاونیهای تولید حداقل شش ماه قبل از استعفاء باید مراتب را کتباً به اطلاع تعاونی برسانند. (تبصره های ۱ و ۲ ماده ۱۲ قانون بخش تعاونی)

۲- اخراج

براساس ماده ۱۳ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، عضو در موارد زیر از تعاونی اخراج می شود:

- ۱- از دست دادن هر یک از شرایط عضویت مقرر در این قانون
- ۲- عدم رعایت مقررات اساسنامه و سایر تعهدات قانونی پس از دو اخطار کتبی توسط هیأت مدیره به فاصله ۱۵ روز و گذشتن ۱۵ روز از تاریخ اخطار دوم با تصویب مجمع عمومی عادی

۳- ارتکاب اعمالی که موجب زیان مادی تعاونی شود و وی نتواند ظرف مدت

یک سال آن را جبران نماید یا اعمالیکه به حیثیت و اعتبار تعاونی لطمه

وارد کند یا با تعاونی رقابتی ناسالم بنماید.

وفاق تبصره ذیل این ماده تشخیص موارد فوق بنا به پیشنهاد هر یک از هیأت مدیره یا

بازرسان و تصویب مجمع عمومی (عادی) خواهد بود.

۳- فوت

یکی دیگر از موارد لغو عضویت، فوت می باشد. چنانچه حیات عضو شرکت تعاونی

خاتمه یابد عضویت وی نیز به تبع آن لغو می گردد ولی در صورتیکه دارای ورثه باشد و

ورثه وی نیز واجد شرایط و مستلزم به رعایت مقررات تعاونی باشند می توانند بجای

استرداد سهم و حقوق و مطالبات عضو متوفی، به عضویت شرکت تعاونی درآیند. البته در

صورت تعدد بایستی ما به التفاوت افزایش سهم ناشی از تعدد خود را به تعاونی بپردازند.

اما اگر کتباً اعلام نمایند که مایل به ادامه عضویت در تعاونی نیستند و یا هیچکدام واجد

شرایط نباشند. عضویت لغو می گردد. (ماده ۱۴ قانون بخش تعاونی)

چنانچه تعداد ورثه بیش از ظرفیت تعاونی باشد، یک یا چند نفر به تعداد موردنیاز

تعاونی با توافق سایر وراث عضو تعاونی شناخته می شوند. (تبصره ذیل ماده ۱۲ قانون

بخش تعاونی)

۴- انحلال تعاونی

شرکت تعاونی ممکن است به یکی از دلایل موضوع ماده ۵۴ قانون بخش تعاونی منحل گردد. در این صورت نیز عضویت اعضاء شرکت لغو می شود و حقوق و مطالبات آنها مطابق ۱۵ قانون پرداخت خواهد شد. لازم به ذکر است دستور ماده ۱۵ اصلاحی قانون بخش تعاونی درخصوص چگونگی تصفیه حقوق اعضاء در تمامی موارد لغو عضویت لازم الرعایه می باشد. این ماده مقرر می دارد: «در صورت لغو عضویت به سبب فوت، استعفاء، انحلال و اخراج، سهم و کلیه حقوق و مطالبات عضو برابر مقررات اساسنامه و قراردادهای منعقدہ محاسبه و به دیون تعاونی تبدیل می شود و پس از کسر بدهی وی به تعاونی به او یا ورثه اش حداکثر ظرف مدت سه ماه پرداخت خواهد شد.»

فصل چهارم

سرمایه و سهام شرکت تعاونی

سرمایه و سهام شرکت تعاونی

شرکتهای تعاونی برای شکل گیری و فعالیت خود علاوه بر عضویت اعضا، نیازمند عنصر دیگری بنام سرمایه می باشند که اساس فعالیت اقتصادی آنها است. تامین سرمایه تعاونی غالباً از طریق مشارکت اعضا و خرید سهام صورت می گیرد اما قانون این امکان را نیز فراهم ساخته که توان مالی و اقتصادی تعاونیها از طریق مشارکت دستگاههای دولتی و موسسات عمومی و سایر نهادها افزایش یافته و اشخاص مذکور بتوانند تامین بخشی از سرمایه تعاونی را عهده دار شوند. قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران درخصوص سرمایه و سهام شرکت های تعاونی مقرراتی را دربردارد که ذیلاً به بررسی آنها می پردازیم:

۱- سرمایه

مطابق ماده ۱۶ قانون بخش تعاونی، «سرمایه تعاونی اموال و دارائی هایی است که برای تاسیس تعاونی یا افزایش سرمایه قبلی در اختیار آن قرار می گیرد.»

قانون، سهم اعضا در تامین سرمایه تعاونی را حداقل ۵۱٪ دانسته است و وزارتخانهها، سازمانها، شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت، بانکها، شهرداریها، شوراهای اسلامی کشوری، بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی می توانند جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا همراه مشروع دیگران قبیل مشارکت، مضاربه^۱، مزارعه^۲

۱- طبق ماده ۵۴۶ قانون مدنی مضاربه عقدی است که به موجب آن احد متعاملین سرمایه می دهد با قید اینکه طرف دیگر با آن تجارت کرده و در سود آن شریک باشند. صاحب سرمایه، «مالک» و عامل «مضارب» نامیده می شود.

، مسافات^۳، اجاره، اجاره به شرط تملیک^۴، بیع شرط^۵، فروش اقساطی، صلح^۶، اقدام به کمک در تامین با افزایش سرمایه شرکتهای تعاونی نمایند بدون آنکه عضو باشند.

در مواردی که دستگاههای دولتی در تاسیس شرکتهای تعاونی شریک می شوند ظرف مدتی که با موافقت طرفین در ضمن عقد شرکت تعیین خواهد شد، سهم سرمایه گذاری دولت به تدریج بازپرداخت و صد درصد سرمایه به تعاونی تعلق خواهد گرفت.^۱

سهام

همانگونه که بیان شد، بخش اعظم سرمایه تعاونی از طریق مشارکت اعضاء تامین می گردد و بدین منظور هر عضو بایستی سهام مقرر در اساسنامه تعاونی را خریداری

۲- مزارعه عقدی است که به موجب آن احد طرفین زمینی را برای مدت معینی به طرف دیگر می دهد که آن را زراعت کرده حاصل را تقسیم کند.

۳- مسافات معامله است که بین صاحب درخت و امثال آن با عامل در مقابل حصه مشاع معین از ثمره واقع میشود و ثمره اعم از میوه و برگ گل غیر آن .

۴- اجاره به شرط تملیک، عقد اجاره ای است که در آن شرط شود مستاجر در پایان مدت اجاره و در صورت عمل به شرایط مندرج در قرارداد، عین مستاجره را مالک گردد. (ماده ۵۷ آئین نامه فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا)

۵- وفق ماده ۴۵۸ قانون مدنی «در عقد بیع متعاملین می توانند شرط نمایند که هرگاه بایع در مدت معینی تمام مثل ثمن را به مشتری رد کند. خیار قسخ معامله را نسبت به تمام بیع داشته باشد و همچنین می توانند شرط کنند که هرگاه بعض مثل ثمن را رد کرد، خیار قسخ معامله را نسبت به تمام با بعض مبیع داشته باشد در هر حال حق خیار تابع قرارداد متعاملین خواهد بود و هرگاه نسبت به ثمن قید تمام یا بعض نشده باشد خیار ثابت نخواهد بود مگر با رد تمام ثمن.»

۶- صلح عقدی است که در آن طرفین، توافق به امری از امور کنند بدون اینکه توافق آنها عنوانی از عناوین معروف عقود (از قبیل بیع و اجاره و رهن و غیره) داشته باشد.

نماید. مطابق بند ۲ ماده ۱ قانون شرکتهای تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰ «سهم واحدی از سرمایه یک شرکت یا اتحادیه تعاونی است که میزان آن در اساسنامه ذکر می شود.»

سهم اعضاء در تامین سرمایه تعاونی برابر است (یعنی کلیه اعضاء بایستی به یک میزان سهام خریداری نمایند) اما در صورتیکه مجمع عمومی (عادی) تعاونی تصویب نماید که برخی از اعضاء سهم بیشتری خریداری نمایند، در اینصورت حداقل و حداکثر سهم ها باید در حدودی باشد که وزارت تعاون متناسب با نوع و تعداد اعضاء تعاونیها تعیین می نماید.^۱

در حال حاضر طبق ماده ۴ آئین نامه مواد ۶ و ۲۰ قانون بخش تعاونی، حداکثر میزان سهم هر عضو نباید از پانزده درصد کل سرمایه تعاونی تجاوز نماید.

باتوجه به اینکه ماده ۲۱ قانون بخش تعاونی مقرر می دارد: «هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می شود که حداقل یک سوم سرمایه آن تادیه و در صورتیکه بصورت نقدی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد، بنابراین هر یک از اعضاء بایستی حداقل معادل یک سوم مبلغ اسمی سهامی را که خریداری نموده، در موقع تاسیس پرداخت کند. بدیهی است اعضاء تعاونی مکلفند مبلغ پرداخت نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه تادیه نمایند.^۲

۱- ماده ۳۰ قانون بخش تعاونی

۲- تبصره ذیل ماده ۲۱ قانون بخش تعاونی

فصل پنجم

ارکان شرکت تعاونی

ارکان شرکت تعاونی

شرکتهای تعاونی برای پیشبرد اهداف و اداره امور خود دارای سه رکن اصلی مجمع عمومی، هیأت مدیره و بازرسی می باشند. مجموع این ارکان، سازمان تعاونی را تشکیل می دهد. وظیفه این ارکان به ترتیب عبارتست از: تصمیم گیری، اداره و کنترل. فصل ششم قانون بخش تعاونی، در مقررات جداگانه‌ای به بیان نحوه شکل گیری، حدود، وظائف، اختیارات و چگونگی ارتباط این ارکان بایکدیگر پرداخته است.

مبحث اول - مجمع عمومی

حسب ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی مجمع عمومی بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم در امور شرکتهای تعاونی است و از اجتماع اعضاء تعاونی و یا نمایندگان تام الاختیار آنها تشکیل می شود. مجامع عمومی با توجه به نوع و موضوع تصمیمات به شکل عادی و فوق العاده برگزار می شود و هر یک وظائف و اختیارات خاصی را برعهده دارد. حدود وظائف و اختیاراتی که قانون برای مجامع عمومی در نظر گرفته به هیچ وجه قابل تغییر و جابجایی نیست و هر توافقی که در این خصوص بر خلاف قانون بعمل آید فاقد اعتبار قانونی و نفوذ حقوقی است.^۱

۱- چنانچه جمعی نسبت به اموری خارج از صلاحیت خود اتخاذ تصمیم نماید، نتیجه آن بطلان تصمیمات متخذه خواهد بود.

مجامع عمومی در نحوه دعوت و برگزاری و سایر تشریفات مربوطه از مقررات قانون بخش تعاونی و آیین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی موضوع تبصره ۳ ماده ۳۳ قانون مذکور تبعیت می نمایند. اطلاع دقیق دست اندرکاران شرکتهای تعاونی از این موارد امری ضروری است و باید از آگاهی و دانش کافی در این زمینه برخوردار باشند. در اینجا به بیان اهم مقررات مربوطه می پردازیم :

۱-۱- وظائف و اختیارات مجامع عمومی

اول - مجمع عمومی عادی

«مجمع عمومی عادی حداقل یک سالی یکبار پس از پایان سال مالی جهت انجام وظیفه قانونی خود تشکیل می شود. در موارد ضروری در هر موقع سال می توان مجمع عمومی عادی را به صورت فوق العاده تشکیل داد»^۱

مجمع عمومی عادی را که در پایان سال مالی تشکیل می گردد، «مجمع عمومی عادی سالیانه» و مجمع عمومی عادی که در مواقع ضروری برگزار می شود، «مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده» می نامند .

وظائف و اختیارات مجمع عمومی عادی به شرح ذیل می باشد:^۲

۱- انتخاب هیأت مدیره و بازرسان .

۲- رسیدگی و اتخاذ تصمیم درباره ترازنامه و حساب سود و زیان و سایر

گزارشهای مالی هیأت مدیره پس از قرائت گزارش بازرسان یا بازرسان .

۱- ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی

۲- ماده ۳۴ اصلاحی قانون بخش تعاونی

۳- تعیین خط مشی و برنامه تعاونی و تصویب بودجه جاری و سرمایه‌گذاری و اعتبارات و وام‌های در خواستی و سایر عملیات مالی به پیشنهاد هیأت مدیره.

۴- اتخاذ تصمیم نسبت به افزایش و یا کاهش سرمایه در حدود قوانین و مقررات .

۵- اخذ تصمیم نسبت به ذخائر و پرداخت سود و مازاد درآمد و تقسیم آن طبق اساسنامه .

۶- تصویب مقررات و دستور العمل‌های داخلی تعاونی .

۷- سایر وظائفی که قوانین مقررات بر عهده مجمع عمومی قرار می دهد.

۸- تعیین روزنامه کثیرالانتشار برای درج آگهی های شرکت .

۹- اتخاذ تصمیم در مورد عضویت شرکت تعاونی در شرکتها و اتحادیه ها و

اتاق های تعاون و میزان سهام و یا حق عضویت سالانه پرداختی بر اساس

موازین مقرر در این قانون .

دوم - مجمع عمومی فوق العاده

برگزاری مجمع عمومی فوق العاده محدود به زمان خاصی نمی باشد و در هر موقع

سال در مواقع ضروری می توان این مجمع عمومی را تشکیل داد. از آنرو به این مجمع،

فوق العاده گفته می شود که موضوعات مورد رسیدگی در آن همیشگی و جزو جریان عادی امور شرکت نمی باشد.^۱

وظائف و اختیارات مجمع عمومی فوق العاده به شرح زیر است:^۲

۱. تغییر مواد اساسنامه (در حدود قانون بخش تعاون)

۲. تصمیم گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیأت مدیره.

۳. انحلال^۳ و ادغام^۴ تعاونی

تغییر مواد اساسنامه شامل الحاق، حذف و یا تغییر مواد و تبصره های آن می باشد. بدیهی است کلیه این تغییرات بایستی در حدود قانون بخش تعاونی و سایر قوانین و مقررات مربوط صورت گرفته و هیچ مجمعی با هیچ اکثریتی نمی تواند تصمیمی خلاف قوانین جاریه کشور اتخاذ نماید.

۱-۲- حد نصاب لازم برای تشکیل مجامع و اخذ تصمیم

هریک از مجامع عمومی با توجه به نوع خود از حدنصاب خاصی برای تشکیل و رسمیت و اتخاذ تصمیم برخوردار است چنانچه این نصابها به هر دلیلی رعایت نشود، تصمیمات متخذه فاقد اعتبار قانونی خواهد بود.

۱- توجه به این نکته ضروری است که صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده با مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده متفاوت است و همانطور که گفته شد، مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده همان مجمع عمومی عادی است که ممکن است در سایر مواقع سال تشکیل شود.

۲- ماده ۳۵ قانون بخش تعاونی

۳- موضوع ماده ۵۴ همان قانون

۴- موضوع ماده ۵۳ همان قانون

اول - مجمع عمومی عادی

الف) حد نصاب تشکیل و رسمیت :

مطابق تبصره ۱ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی، جلسات مجمع عمومی عادی در نوبت اول با حضور اکثریت اعضاء رسمیت می یابد و در صورت عدم حصول حد نصاب مزبور، در نوبت دوم با حضور هر تعداد از اعضا رسمی خواهد بود .

در خصوص این تبصره نکات ذیل قابل توجه است .

۱- نوبت اول و دوم بدین معناست که مجمع عمومی ممکن است در بار اول بعلت عدم حضور تعداد لازم اعضاء رسمیت نباید لذا قانونگذار این امکان را فراهم ساخته که با حد نصاب کمتری در نوبت دوم نیز قابل تشکیل باشد . این امکان در واقع از رکود و وقفه فعالیت تعاونی جلوگیری می نماید .

۲- مراد از حضور اکثریت اعضاء در نوبت اول، اکثریت مطلق اعضاء شرکت یعنی نصف بعلاوه یک می باشد . بعنوان مثال جلسه نوبت اول مجمع عمومی عادی شرکتی که دارای ۱۰۰ نفر عضو است ، با حضور حداقل ۵۱ نفر رسمیت می یابد.

۳- با توجه به اینکه اداره مجامع عمومی توسط هیأت رئیسه انجام می گیرد و این تعداد در تعاونیهای بزرگ^۱ هفت نفر و در سایر تعاونیها حداقل سه نفر می باشد، لذا مقصود از حضور هر تعداد اعضاء در نوبت دوم، حضور آن تعداد افرادی است

۱- شرکتیهای تعاونی دارای ۵۰۰ عضو و بیشتر، تعاونیهای بزرگ محسوب می شوند .

که این امکان را محقق نماید. ماده ۸ آیین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی می‌گوید: «در جلسه مجمع ابتدا یک رئیس، یک منشی و حداکثر دو نفر ناظر از میان اعضا انتخاب خواهند شد. در تعاونیهای بزرگ تعداد هیأت رئیسه هفت نفر خواهند بود که عبارتند از: رئیس، نائب رئیس، منشی و چهار ناظر.»

ب) حد نصاب اتخاذ تصمیم:

تصمیمات مجامع عمومی عادی با نصاب اکثریت مطلق آراء حاضر اتخاذ می‌گردد مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی می‌باشد. مقصود از اکثریت مطلق آراء حاضر، نصب بعلاوه یک حاضرین در مجمع است و مراد از اکثریت نسبی، کسب آراء بیشتر نسبت به سایر کاندیداها است. توضیح اینکه در انتخاب مدیران و بازرسان، تعداد حاضرین مورد توجه قرار نمی‌گیرد بلکه هر کاندیدایی که رای بیشتری نسبت به سایرین کسب نماید بعنوان هیأت مدیره یا بازرس تعاونی انتخاب خواهد شد. نکته دیگری که در مورد نصاب اتخاذ تصمیم در مجامع عمومی عادی قابل ذکر می‌باشد آن است که قانونگذار نصاب جداگانه ای رانیز برای تصویب اساسنامه در اولین مجمع عمومی عادی در نظر گرفته است. مطابق تبصره ۳ ماده ۳۲ قانون بخش تعاونی «تصویب اساسنامه تعاونی با حداقل دو سوم اعضاء اولین مجمع عمومی عادی می‌باشد.

دوم - مجمع عمومی فوق العاده

الف - حد نصاب تشکیل و رسمیت

جلسه مجمع عمومی فوق العاده در نوبت اول با حضور دو سوم اعضاء شرکت رسمیت می یابد. در صورتیکه جلسه نوبت اول به رسمیت نرسد، نوبت دوم با حضور نصف بعلاوه یک اعضاء رسمیت خواهد یافت و چنانچه نوبت دوم نیز از رسمیت لازم برخوردار نگردد، نوبت سوم با هر تعداد شرکت کننده قابل تشکیل خواهد بود.^۱

ب - حد نصاب اتخاذ تصمیم

برابر با قسمت اخیر ماده ۱۲ آئین نامه نحوه تشکیل مجمع عمومی موضوع تبصره^۳ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی. تصمیمات مجمع عمومی فوق العاده با اکثریت^۲ آرای حاضر معتبر خواهد بود.

۳-۱- دعوت مجامع عمومی

دعوت مجامع عمومی عادی و فوق العاده مطابق تشریفات انجام می گیرد که در قانون بخش تعاونی و مقررات آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی بیان گردیده است

اول - مقامات دعوت کننده :

با توجه به تفکیک وظائف و اختیارات ارکان شرکتهای تعاونی و مبتنی بودن صلاحیت آنها بر قانون، صرفاً اشخاصی می توانند مجامع عمومی را دعوت نمایند که در مقررات

۱- تبصره ۱ ماده ۳۵ قانون بخش تعاونی

۲- اکثریت مطلق

مربوطه مورد تصریح قرار گرفته‌اند. مطابق بند ۱ ماده ۳۷ و تبصره ۳ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی، مقام اصلی دعوت مجامع عمومی عادی و فوق العاده، هیأت مدیره تعاونی می باشد. هیأت مدیره مکلف است در مواعد مقررّه نسبت به انتشار آگهی دعوت مجمع عمومی اقدام نمایند :

۱- حداکثر دو ماه پس از پایان هر سال مالی برای تشکیل مجمع عمومی عادی (که

باید حداقل سالی یکبار و ظرف چهار ماه پس از پایان سال مالی تشکیل شود.)

۲- حداقل دو ماه قبل از پایان دوره خدمت هیأت مدیره و بازرسان ، برای تشکیل

مجمع عمومی که یکی از دستورات آن انتخابات باشد .

۳- در صورتیکه در یکی از مجامع عمومی، تشکیل مجمع عمومی دیگری تکلیف شده

باشد، حداکثر ظرف یک ماه پس از تشکیل آن مجمع عمومی .

۴- حداکثر ظرف مدت یک ماه بعد از درخواست مقامات یا اشخاص ذیل :

الف) هر یک از بازرسان برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یا فوق العاده.

ب) یک پنجم اعضای شرکت برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یک سوم آنها برای

تشکیل مجمع عمومی فوق العاده .

ج) وزارت تعاون برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یا فوق العاده .

مطابق تبصره (۳) ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی در صورتی که هیأت مدیره ای در

موعد مقرر به تشکیل مجمع عمومی عادی یا فوق العاده مبادرت نکند وزارت تعاون رأساً

نسبت به برگزاری مجمع عمومی اقدام خواهد نمود .همچنین در تبصره دو ماده ۳۵ قانون

مذکور آمده است: در صورتی که هیأت مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به تشکیل مجمع عمومی فوق العاده اقدام ننماید وزارت تعاون نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام می نماید.

علاوه بر مقامات فوق، بازرس یا بازرسان تعاونی نیز می توانند صرفاً در یک مورد اقدام به دعوت و برگزاری مجمع عمومی فوق العاده نمایند. ماده ۴۲ قانون بخش تعاونی و تبصره ذیل آن در اینخصوص اشعار می دارد: «در صورتیکه هر یک از بازرسان تشخیص دهند که هیأت مدیره و یا مدیر عامل در انجام وظائف محوله مرتکب تخلفی شده و به تذکرات آنان ترتیب اثر نمی دهند، مکلفند از هیأت مدیره تقاضای برگزاری مجمع جهت رسیدگی به گزارش خود را بنمایند. اگر هیأت مدیره ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت درخواست تشکیل مجمع عمومی فوق العاده توسط بازرس، اقدام به دعوت و برگزاری آن ننماید، بازرس می تواند با اطلاع وزارت تعاون نسبت به انتشار آگهی و تشکیل مجمع عمومی فوق العاده اقدام نماید.»

دوم - نحوه دعوت

بر حسب ماده ۲ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی، دعوت مجمع عمومی با قید دستور، روز، ساعت و محل تشکیل آن باید به وسیله آگهی در جراید کثیرالانتشار یا محلی و یا دعوت نامه با اخذ رسید و یا با پست سفارشی به آخرین اقامتگاه قانونی اعلام شده عضو به شرکت انجام گیرد و علاوه بر آن الصاق آگهی دعوت در محل دفتر اصلی

و شعب و همچنین محل کارگاهها و فروشگاههای تعاونی نیز الزامی است. تشکیل جلسات و تصمیمات مجامع عمومی تعاونیهایی که دارای بیش از یکصد نفر عضو می باشد الزاماً از طریق روزنامه های کثیرالانتشاری که در مجمع عمومی تعیین گردیده است به اطلاع اعضاء خواهد رسیدند.^۱

در مواردیکه کلیه اعضاء مجمع عمومی حاضر شوند، ارائه مدارک مربوط به نشر آگهی و تشریفات دعوت و همچنین رعایت فاصله زمانی تاریخ دعوت تا تشکیل حساب الزامی نیست.^۲ فاصله زمانی بین تاریخ دعوت تا تشکیل مجمع عمومی تعاونیها (اعم از عادی یا فوق العاده) حداقل ۱۵ روز و حداکثر ۲۰ روز می باشد. در صورتی که برگزاری انتخابات در دستور جلسه مجمع عمومی عادی تعاونی باشد، این مدت حداقل ۳۰ و حداکثر ۳۵ روز خواهد بود. در مواردی که مجامع عمومی عادی یا فوق العاده به رسمیت نرسیده، فاصله نشر آگهی دعوت تا تشکیل جلسه مجمع بعدی نباید از ۱۵۰ کمتر و از ۲۰ روز بیشتر شود.^۳

۴-۱- سایر مقررات مربوط به مجامع عمومی

۱- در شرکتهای تعاونی، هر یک از دستگاهها و شرکتهای دولتی، بانکها، شورای اسلامی کشوری و سازمانها عمومی که در تعاونی مشارکت یا سرمایه گذاری کرده

۱- تبصره ۴ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی .

۲- تبصره ۳ ماده ۳ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی .

۳- تبصره یک ماده ۳۰ قانون بخش تعاونی .

اندمی توانند نماینده ای برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در جلسات

مجمع عمومی و هیأت مدیره به عنوان ناظر داشته باشند.^۳

۲- مجامع عمومی شرکتهای تعاونی فرااستانی و یا شرکتهائی که تعداد اعضاء آنها

افزودن بر پانصد عضو بوده و در مناطق مختلف کشور پراکنده می باشند می تواند به

صورت دو مرحله ای برگزار گردد، در مرحله اول نماینده یا نمایندگان اعضا تعاونی

در حوزه های مختلف فعالیت شرکت تعیین و در مرحله دوم مجمع عمومی با

حضور نمایندگان منتخب اعضاء تشکیل خواهد شد.^۱

۳- بر اساس ماده ۳۰ قانون بخش تعاونی هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم، در

جلسات مجمع عمومی فقط دارای یک رای است .

۴- حضور توأم عضو و نماینده تام الاختیار وی در مجمع عمومی ممنوع است.^۲

۱- تبصره دو ماده ۳۳ قانون بخش تعاون اقتصاد.

۲- تبصره ۵ ماده ۵ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی.

مبحث دوم - هیأت مدیره

یکی دیگر از ارکان شرکتهای تعاونی هیأت مدیره است که مسئولیت اداره امور تعاونی را عهده‌دار می باشد. هیأت مدیره تعاونیها مرکب از حداقل سه نفر و حداکثر هفت نفر (۳ نفر یا ۵ نفر یا ۷ نفر) عضو اصلی و تا $\frac{1}{3}$ اعضای اصلی، اعضای علی البدل میباشند که از بین اعضا با رای مخفی انتخاب می گردند. رای گیری برای انتخاب هیأت مدیره در یک نوبت صورت گرفته و حائزین اکثریت بعد از اعضای اصلی به ترتیب، اعضای علی البدل شناخته می شوند. هیأت مدیره برای مدت سه سال انتخاب گردیده و انتخاب مجدد آنان برای دو دوره متوالی بلامانع می باشد، لازم به ذکر است انتخاب مجدد افرادی که موفق به کسب دو سوم آرای کل اعضا تعاونی شوند از مقررات ممنوعیت بیش از دو نوبت مستثنی خواهد بود.^۱

هیأت مدیره مکلف است بلافاصله بعد از انتخاب، جهت مدیریت عملیات تعاونی و اجرای تصمیمات مجمع عمومی و هیأت مدیره فرد واجد شرایطی را از بین اعضا یا خارج از تعاونی برای مدت دو سال به عنوان مدیر عامل آن تعاونی انتخاب کند که زیر نظر هیأت مدیره انجام وظیفه نماید.^۲

۱-۲- شرایط تصدی سمت هیأت مدیره و مدیریت عامل:^۳

۱- ماده ۳۶ اصلاحی قانون بخش تعاونی .

۲- ماده ۳۹ قانون بخش تعاون.

۳- ماده ۳۸ اصلاحی همان قانون

ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، شرایط ذیل را برای تصدی

سمت هیأت مدیره و مدیریت عامل شرکتهای تعاونی مقرر داشته است :

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

۲- ایمان و تعهد عملی به اسلام (در تعاونیهای متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده

در قانون اساسی تعهد عملی به دین خود)

۳- دارا بودن اطلاعات یا تجربه لازم برای انجام وظائف متناسب به آن تعاونی

۴- عدم ممنوعیت قانونی و حجر .

۵- عدم عضویت در گروههای محارب و عدم ارتکاب جرائم بر ضد امنیت و جعل

اسناد .

۶- عدم سابقه محکومیت ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تدلیس،

تصرف غیر قانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر .

در مورد شرایط قانونی فوق نکاتی چند قابل توجه است :

۱- برخورداری مدیران تعاونی از اطلاعات و تجربه لازم در ارتباط با امور

شرکت، از اهمیت بسیاری برخوردار است و بایستی بطور دقیق در انتخاب

آنان مورد توجه قرار گیرد . در اینخصوص دارا بودن سطح خاصی از

تحصیلات بویژه تحصیلات دانشگاهی و تخصصی نیز حائز اهمیت است

هر چند مورد در شرایط مذکور مورد تصریح قرار نگرفته است .

۲- با توجه به اصل ۱۴۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مقررات قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب سال ۱۳۷۳ ناظر به بند ۴ ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی، تصدی سمت هیأت مدیره و مدیریت عامل شرکتهای تعاونی (جز تعاونی ادارات و مؤسسات مربوط) برای کارکنان دولت ممنوع است .

۳- جرائم موضوع بندهای ۵ و ۶ جنبه حصری داشته و افزودن بر آنها فاقد وجهت قانونی است . بعبارت دیگر نمی‌توان فردی را بواسطه سابقه محکومیت جرائم دیگر، از تصدی سمتهای مذکور منع کرد مگر آنکه در حکم صادره دادگاه محرومیت اجتماعی خاصی در مورد تصدی این سمتها در نظر گرفته شده باشد.

۴- دارا بودن شرایط موضوع ماده ۳۸، اختصاص به ابتدای تصدی سمتهای مذکور ندارد بلکه در طول تصدی نیز کلیه این شرایط باید حفظ گردد. بعنوان مثال چنانچه فردی هنگام انتخاب شدن دارای تابعیت جمهوری اسلامی ایران بوده اما در اثناء تصدی، تابعیت خود را تغییر دهد، دیگر امکان ادامه تصدی نخواهد داشت.

۲-۲- وظائف و اختیارات هیأت مدیره :

هیأت مدیره شرکتهای تعاونی جهت اداره امور تعاونی وظائف و اختیاراتی را (طبق

ماده ۳۷ قانون بخش تعاونی) برعهده دارند که عبارتست از :

- ۱- دعوت مجمع عمومی (عادی- فوق العاده).
- ۲- اجرای اساسنامه و تصمیمات مجمع عمومی و سایر مقررات مربوطه .
- ۳- نصب و عزل و قبول استعفای مدیر عامل و نظارت بر عملیات وی و پیشنهاد میزان حقوق مدیر عامل به مجمع عمومی
- ۴- قبول در خواست عضویت و اخذ تصمیم نسبت به انتقال سهم اعضاء به یکدیگر و دریافت استعفای هر یک از اعضای هیأت مدیره .
- ۵- نظارت بر مخارج جاری تعاونی و رسیدگی به حسابها و ارائه به بازرس یا بازرسان و تسلیم به موقع گزارش مالی و ترازنامه تعاونی به مجمع عمومی .
- ۶- تهیه و تنظیم طرحها و برنامه ها و بودجه و سایر پیشنهادات و ارائه ان به مجمع عمومی جهت اتخاذ تصمیم .
- ۷- تعیین نماینده از بین اعضای تعاونی برای حضور در جلسات مجامع عمومی شرکتهای و اتحادیه هایی که تعاونی در آنها مشارکت دارد .
- ۸- تهیه و تنظیم دستورالعملهای داخلی تعاونی و تقدیم آن به مجمع عمومی برای تصویب.

۹- تعیین نماینده یا وکیل در دادگاهها و مراجع قانونی و سایر سازمانها با حق

توکیل غیر .

۱۰- تعیین و معرفی صاحبان امضای مجاز (یک یا دو نفر از اعضای هیأت

مدیره به اتفاق مدیر عامل) برای قراردادها و اسناد تعهد آور تعاونی .

۳-۲- سایر مقررات مربوط به هیأت مدیره :

۱- هیأت مدیره وظائف خود را بصورت جمعی انجام می دهد و هیچکدام از

هیأت مدیره حق ندارد از اختیارات هیأت منفرداً استفاده کند مگر در موارد

خاص که وکالت یا نمایندگی کتبی از طرف هیأت مدیره داشته باشد .

هیأت مدیره می تواند قسمتی از اختیارات خود را با اکثریت سه چهارم

آراء به مدیرعامل تفویض نماید.^۱

۲- اعضاء هیأت مدیره می توانند با تصویب مجمع عمومی حقوق و مزایا

دریافت نمایند. در صورتیکه عضو هیأت مدیره از محل دیگری حقوق می

گیرد در تعاونی مربوطه صرفاً پاداش دریافت خواهد کرد. حداقل و حداکثر

حقوق و مزایای هیأت مدیره و پاداش آنان و موارد استثناء بموجب آئین نامه

ای است که به تایید وزارت تعاون خواهد رسید.^۲

۱- تبصره ماده ۳۷ قانون بخش تعاونی

۲- تبصره ۵ الحاقی ماده ۳۶ قانون بخش تعاونی

۱. حسب تبصره ۳ ماده ۳۶ قانون بخش تعاونی، هیأت مدیره در اولین جلسه از میان خود یکنفر را بعنوان رئیس هیأت مدیره، یکنفر را بعنوان نائب رئیس و یک یا دو نفر را به عنوان منشی انتخاب می کند.

۲- در صورت استعفاء، فوت، ممنوعیت قانونی و یا غیبت غیرموجه مکرر (به نحوی که در اساسنامه تعیین می شود) اعضاء هیأت مدیره، یکی از اعضاء علی البدل به ترتیب آراء بیشتر برای بقیه مدت مقرر به جانشینی وی در جلسات هایت مدیره شرکت می نماید.^۱

۳- بازرسی

روند صحیح فعالیتها و حسن جریان امور در هر تشکیلاتی نیازمند نظارت و کنترل مستمر است. عوامل نظارت از طریق تطبیق عملکرد مجموعه با مقررات و نظامات تعیین شده، صحیح و ناصحیح را از یکدیگر تشخیص داده و با ارشادات و راهنماییهای لازم و در صورت لزوم، با بکارگیری سازوکارهای بازدارنده، از انحرافات احتمالی جلوگیری می نمایند.

ایفای این وظیفه خطیر در شرکتهای تعاونی به عهده رکن بازرسی است که از سوی مجمع عمومی تعیین می گردد. ماده ۴۰ اصلاحی قانون بخش تعاونی در این رابطه مقرر می

۱- تبصره ۴ ماده ۳۶ قانون بخش تعاونی

دارد: «مجمع عمومی، بازرسی یا بازرسانی را اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی^۱ و برای مدت یکسال مالی انتخاب می کند. انتخاب مجدد آنان بلامانع است.»

بازرسان شرکتهای تعاونی بمنظور ایفاء صحیحتر وظایف خود، از دخالت مستقیم در اداره امور تعاونی منع گردیده اند،^۲ یعنی نمی توانند مانند هیأت مدیره و مدیریت عامل و سایر کارکنان مجموعه به امور جاری شرکت بپردازند، چه در اینصورت صلاحیت نظارت بر عملکرد دیگران را از دست خواهند داد. بعبارت دیگر وظیفه نظارت و انجام امور تحت نظارت با یکدیگر قابل جمع نیستند تا یک فرد بتواند هر دو را بصورت همزمان به انجام رساند.

البته بازرسی می تواند بدون حق رای در جلسات هیأت مدیره شرکت کند و نظرات خود را نسبت به مسائل جاری تعاونی اظهار دارد.^۳

۳-۱- شرایط تصدی سمت بازرسی:

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، تصدی سمت بازرسی را مستلزم دارا بودن شرایط خاصی دانسته است. این شرایط همان مواردی است که در خصوص هیأت مدیره و مدیریت عامل در ماده ۳۸ ذکر گردید:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

۱- امکان تصدی سمت بازرسی شرکتهای تعاونی توسط اشخاص حقوقی در اصلاحیه سال ۱۳۷۷ فراهم گردید.

۲- تبصره ذیل ماده ۴۱ قانون بخش تعاونی

۳- همان مأخذ

۲- ایمان و تعهد عملی به اسلام (در تعاونیهای متشکل از اقلیتهای دینی

شناخته شده در قانون اساسی تعهد عملی به دین خود)

۳- دارا بودن اطلاعات یا تجربه لازم برای انجام وظائف متناسب با آن تعاونی.

۴- عدم ممنوعیت قانونی و حجر .

۵- عدم عضویت در گروههای محارب و عدم ارتکاب جرائم بر ضد امنیت و

جعل اسناد

۶- عدم سابقه محکومیت ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت،

تدلیس، تصرف غیرقانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر.

۳-۲- وظائف و اختیارات بازرس یا بازرسان:

برابر ماده ۴۱ قانون بخش تعاونی، وظائف و اختیارات بازرس یا بازرسان شرکتهای

تعاونی بشرح زیر است:

۱- نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام شده با

اساسنامه و قوانین و مقررات و دستورالعملهای مربوطه.

۲- رسیدگی به حسابها، دفاتر، اسناد، صورتهای مالی از قبیل ترازنامه و حسابهای عملکرد

و سود و زیان و بودجه پیشنهادی و گزارشات هیأت مدیره به مجمع عمومی.

۳- رسیدگی به شکایات اعضا و ارائه گزارش به مجمع عمومی و مراجع ذیربط

۴- تذکر کتبی تخلفات موجود در نحوه اداره امور تعاونی به هیأت مدیره و مدیرعامل

و تقاضای رفع نقص.

۵- نظارت بر انجام حسابرسی و رسیدگی به گزارشهای حسابرسی و گزارش نتیجه

رسیدگی به مجمع عمومی شرکت و مراجع ذیربط.

علاوه بر موارد فوق الذکر، قانون این اختیار را نیز برای بازرس قائل شده است که

بتواند در یک مورد. مجمع عمومی تعاونی را جهت استماع گزارش خود دعوت نماید. ماده

۴۲ در این مورد می گوید: «در صورتی که هر یک از بازرسان تشخیص دهند که هیأت

مدیره و یا مدیرعامل و انجام وظایف محوله مرتکب تخلفی شده و به تذکرات آنان ترتیب

اثر نمی دهند مکلفند از هیأت مدیره تقاضای برگزاری مجمع جهت رسیدگی به گزارش

خود را بنمایند. اگر هیأت مدیره ظرف مدت یکماه از تاریخ دریافت درخواست تشکیل

مجمع عمومی فوق العاده توسط بازرس، اقدام به دعوت و برگزاری آن ننماید، بازرس می

تواند با اطلاع وزارت تعاون نسبت به انتشار آگهی و تشکیل مجمع عمومی فوق العاده

اقدام نماید.»

۳-۳- سایر مقررات مربوط به بازرسی:

۱- در صورت فوت یا ممنوعیت قانونی و یا استعفای بازرس یا بازرسان اصلی، هیأت مدیره مکلف است ظرف ده روز بازرس یا بازرسان علی البدل را به ترتیب اولویت آراء برای بقیه مدت دعوت نماید.

۲- بازرسان می توانند در مقابل انجام وظائف محوله از شرکت تعاونی حق الزحمه و پاداش دریافت کنند. تبصره ۲ ماده ۴۰ قانون بخش تعاونی وظیفه تعیین حق الزحمه و پاداش را به عهده مجمع عمومی شرکت دانسته است.

۳- انتخاب بازرسان اصلی و علی البدل در مجمع عمومی عادی ۱ و با اکثریت نسبی ۲ بعمل می آید.

۱- بند ۱ ماده ۳۴ قانون بخش تعاونی

۲- ماده ۱۲ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی

ضمائم:

«آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۷۱/۵/۲۴ هیأت وزیران

فصل اول- چگونگی بررسی طرح تشکیل شرکتها و اتحادیه های تعاونی و صدور

مجوز تأسیس

ماده ۱- در اجرای ماده (۵۱) قانون «بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» که در این آیین نامه به اختصار، قانون نامیده می شود، طرح تأسیس شرکتها و اتحادیه های تعاونی برابر مقررات این آیین نامه تهیه می شود و به تصویب وزارت تعاون - که از این پس وزارت نامیده می شود، می رسد.

تبصره - سازمان مرکزی تعاون روستایی از شمول این آیین نامه مستثناست.

ماده ۲- هیأت موسس داوطلب تأسیس شرکت تعاونی تولیدی یا توزیعی - اعم از یک یا چندمنظوره - مکلف است برای گرفتن مجوز تأسیس شرکت تعاونی، مطابق بند (۴) ماده (۵۱) قانون، مدارک زیر را همراه تقاضانامه تأسیس به وزارت ارائه نماید:

الف - طرح توجیهی، مشتمل بر ضرورت تأسیس شرکت تعاونی و ارائه دلایل توجیهی مبنی بر تناسب هدفهای تشکیل شرکت با هدفها و برنامه های مصوب جمهوری اسلامی ایران، همچنین ذکر میزان سرمایه ثابت و در گردش موردنیاز طرح.

ب - تعداد و مشخصات داوطلبان، سوابق و مهارت های آنان در رشته فعالیت موردنظر.

تبصره - شرکتهای تعاونی تولیدی یا توزیعی علاوه بر گرفتن مجوز تشکیل از وزارت، برای انجام فعالیت حسب قوانین و مقررات موظف به گرفتن مجوز لازم از دستگاههای ذی ربط نیز می‌باشند.

ماده ۳- هیأت موسس داوطلب تاسیس هر یک از اتحادیه های تعاونی مکلف است تعداد و مشخصات کامل تعاونیهای داوطلب عضویت در اتحادیه و طرح توجیهی تأسیس این اتحادیه‌ها را با تقاضانامه تاسیس، به وزارت تسلیم نماید. تعیین حداقل و حداکثر تعداد تعاونی برای تاسیس هر یک از اتحادیه ها با وزارت می‌باشد.

ماده ۴- وزارت پس از دریافت طرح و مدارک مربوط، ظرف یک ماه نظر مستدل خود را درخصوص مورد تقاضا به هیأت موسس اعلام می‌نماید و در صورت ملاحظه نقص در طرح توجیهی رسیده یا کمبود مدارک ضمیمه تقاضانامه، مراتب را به صورت کتبی به هیأت موسس اعلام می‌دارد. هیأت موسس مکلف است در صورت عدم انصراف از پیگیری طرح، حداکثر ظرف مدت دو ماه نسبت به تکمیل اطلاعات و مدارک، رفع نقص و ارسال آنها به وزارت اقدام نماید.

ماده ۵- هرگونه تغییر در طرح توجیهی مصوب، موضوع بند (الف) ماده (۲) و ماده (۳) این آیین‌نامه، با مجوز وزارت امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۶- هیأت موسس تعاونی مکلف است ظرف دو ماه از تاریخ دریافت مجوز وزارت، نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام نماید. در غیر اینصورت تاسیس تعاونی موکول به گرفتن مجوز مجدد از وزارت می‌باشد.

تبصره - وزارت می تواند بنا به درخواست هیأت موسس، در صورتی که تاخیر در تشکیل مجمع عمومی را موجه تشخیص دهد، نسبت به تمدید مهلت مقرر اقدام نماید.

ماده ۷- اولین هیأت مدیره تعاونی که براساس مقررات مربوط به نظارت بر انتخابات برگزیده می شود، پس از اعلام قبولی مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ جلسه مجمع عمومی، مدارک مقرر در ماه (۵۱) قانون را جهت ثبت و صدور آگهی به اداره ثبت شرکتها تسلیم نماید و نسخه ای از آن مدارک را نیز جهت اطلاع وزارت ارائه نماید.

فصل دوم - چگونگی ادغام شرکتهای تعاونی

ماده ۸- مطابق ماده (۵۳) قانون، شرکتهای تعاونی با رعایت مقررات این آیین نامه می توانند با یکدیگر ادغام شوند، مشروط بر آنکه هنگام ادغام، مجموع زیان انباشته این شرکتها از مجموع سرمایه، ذخیره های قانونی و اندوخته های آنان بیشتر نباشد.

ماده ۹- برای ادغام شرکتهای تعاونی لازم است هیأت مدیره یا بازرس شرکت یا دست کم $\frac{1}{3}$ اعضای آنها، پیشنهاد ادغام را همراه گزارش توجیهی لازم، جهت تصمیم گیری به مجمع عمومی فوق العاده تعاونی که براساس تبصره (۱) ماده (۳۵) قانون تشکیل می شود. ارائه نمایند.

ماده ۱۰- وزارت حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ دریافت مدارک مجمعهای عمومی فوق العاده شرکتهای تعاونی مبنی بر تصویب ادغام، نظر خود را دال بر تایید یا رد ادغام و انطباق یا عدم انطباق چگونگی تشکیل مجمعهای عمومی و تصمیم گرفته شده پیرامون

ادغام - حسب مورد - مستند به موازین قانونی یا مقررات اساسنامه آنها، به شرکتهای تعاونی مربوط ابلاغ نماید.

ماده ۱۱- در صورت تایید تقاضای ادغام توسط وزارت، به ترتیب مقرر در ماده (۱۰) مجمع عمومی مشترک شرکتهای تعاونی در شرف ادغام باید با حد نصاب مقرر در تبصره ماده (۳۵) قانون، ظرف یک ماه از تاریخ دریافت تایید وزارت، تشکیل و نسبت به تصویب اساسنامه و تعیین سرمایه شرکت جدید، انتخاب اعضای هیأت مدیره، بازرسان و قبول تعهدات و اموال اقدام نماید.

تبصره - سرمایه ذخیره های قانونی و اندوخته های شرکت تعاونی جدید نباید از مجموع سرمایه، ذخیره های قانونی و اندوخته های شرکتهای ادغام شده کمتر باشد.

ماده ۱۲- هیأت مدیره انتخاب شده مجمع، پس از اعلام قبولی باید ظرف دو هفته از تاریخ برگزاری مجمع، نسخه ای از صورتجلسه مجمع عمومی تعاونی در خصوص ادغام و قبول تعهدات شرکتهای ادغام شده، قبولی مدیران و بازرسان انتخاب شده و مجوز وزارت را به اداره ثبت شرکتهای جهت ثبت و انتشار در روزنامه رسمی دادگستری جمهوری اسلامی ایران ارائه نماید و نسخه ای از تصمیمهای مجمع را نیز به وزارت ارسال نماید.

ماده ۱۳- اداره ثبت شرکتهای مکلف است نسبت به ثبت مراتب، مطابق مقررات اقدام کند و ضمن باطل کردن ثبت شرکتهای ادغام شده به شرکت تعاونی جدید - که از ادغام دو یا چند تعاونی تاسیس شده است - شماره ثبت جدید بدهد.

ماده ۱۴- پس از ثبت شرکت تعاونی جدید، هیأت مدیره موظف است بلافاصله نسبت به تهیه دفترهای قانونی جدید اقدام و اقلام داراییها، بدهیها و تعهدات مندرج در دفترهای هر یک از شرکتهای ادغام شده را در دفترهای قانونی شرکت ثبت و منعکس نماید.

تعاونی جدید از هر جهت مسئول تعهدات و دیون شرکتهای ادغام شده می باشد.

فصل سوم - چگونگی انحلال و تصفیه تعاونیها

ماده ۱۵- در اجرای مواد (۵۴، ۵۵ و ۵۶) قانون، شرکتهای و اتحادیههای تعاونی، براساس مقررات این آیین نامه، منحل و تصفیه می شوند.

ماده ۱۶- شرکت یا اتحادیه تعاونی مکلف است پس از تصمیم گیری مجمع عمومی فوق العاده به انحلال، موافقت کتبی دستگاههای عمومی یا دولتی، بانکها یا شهرداریهای را که از آنها امتیازات یا اعتباراتی کسب کرده یا در قبال گرفتن سرمایه یا اموال - اعم از منقول یا غیرمنقول - تعهداتی به آنها نموده است، جلب و به همراه مدارک مربوط به تشکیل و تصمیم مجمع عمومی فوق العاده، جهت گرفتن مجوز انحلال، به وزارت ارائه نماید.

تبصره - در صورت دریافت نکردن امکانات، امتیازات و اعتبارات، تعاونی یاد شده می تواند نسبت به انحلال اقدام نماید.

ماده ۱۷- تا زمانی که انحلال تعاونی در اداره ثبت شرکتهای ثبت نشده باشد، هر تصمیم یا اقدامی در جهت تصفیه امور شرکت یا اتحادیه تعاونی بی اعتبار می باشد.

ماده ۱۸- در صورتیکه مدت شرکت یا اتحادیه تعاونی براساس اساسنامه آن محدود بوده، علی‌رغم سه بار ابلاغ اخطار کتبی توسط وزارت، حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ پایان مدت آن، با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده مدت فعالیت تعاونی تمدید نشود، وزارت دستور انحلال شرکت یا اتحادیه را صادر و این تصمیم را به اداره ثبت شرکتها اعلام می‌نماید.

ماده ۱۹- خروج عضو تعاونی از تاریخ تصویب انحلال توسط مجمع عمومی فوق‌العاده یا تصمیم وزارت به انحلال - در صورتی که انحلال تعاونی رأساً توسط آن وزارت انجام شود - تا خاتمه امر تصفیه، رافع مسئولیت تضامنی مقرر در تبصره (۴) ماده (۵۴) قانون، از عضو خارج شده نمی‌باشد.

ماده ۲۰- مرجع اعلام دریافت امکانات، امتیازات و اعتباراتی که صرفاً به دلیل اولویت بخش تعاونی اعطا شده است، وزارت می‌باشد.

ماده ۲۱- آخرین هیأت مدیره قبل از انحلال و هیأت تصفیه شرکت یا اتحادیه تعاونی مکلفند بی‌درنگ پس از ثبت انحلال، ضمن تنظیم صورت مجلس اقدام به تحویل و تحول تعاونی کرده، اعضای هیأت تصفیه سمت خود را تصدی نمایند.

تبصره - در صورتی که هیأت مدیره از انجام تحویل و تحول استنکاف یا قصور ورزند، هیأت تصفیه با نظارت نماینده وزارت نسبت به تصدی سمت خود و شروع امر تصفیه اقدام می‌نمایند، ولی انجام این امر، به هیچ وجه رافع مسئولیت مدیران قبل از انحلال نمی‌باشد.

ماده ۲۲- هیأت تصفیه می‌تواند امور اجرایی مربوط به تصفیه را بین اعضای خود تقسیم نماید یا یکی از اعضای هیأت را به عنوان مسئول اجرای مصوبه‌های هیأت تصفیه تعیین کند.

ماده ۲۳- هرگونه تغییر در سمت و امضاهاى هیأت تصفیه باید پس از تصویب هیأت تصفیه به اداره ثبت شرکتها جهت ثبت ارسال و نسخه‌ای نیز برای اطلاع به وزارت تسلیم شود.

ماده ۲۴- در صورت فوت، استعفاء یا ممنوعیت قانونی و سلب شرایط اعضای هیأت تصفیه، مجمع عمومی شرکت یا اتحادیه تعاونی باید ظرف یک ماه نسبت به تعیین جانشین اقدام نماید. در صورت انجام ندادن وظیفه یاد شده، وزارت می‌تواند پس از پایان مهلت یاد شده رأساً نسبت به انتخاب اعضای هیأت تصفیه اقدام و به اداره ثبت شرکتها و تعاونی ابلاغ نماید.

تبصره - تا زمانی که عضو جانشین انتخاب و به اداره ثبت شرکتها معرفی نشده است، عضوی که استعفاء داده، مکلف به حضور و انجام وظیفه در تعاونی می‌باشد.

ماده ۲۵- تعیین کارمزد اعضای هیأت تصفیه انتخاب شده مجمع عمومی تعاونی برعهده آن مجمع می‌باشد. وزارت در صورت تعیین نشدن کارمزد توسط مرجع مزبور، و در مورد کارمزد مدیران تصفیه‌ای که خود منصوب نموده است، رأساً اقدام می‌نماید.

ماده ۲۶- مواردی که در این آیین‌نامه پیش‌بینی نشده است، تابع مقررات مربوط به انحلال و تصفیه پیش‌بینی شده در قانون «اصلاح قسمتی از قانون تجارت» - مصوب ۱۳۴۹ - می‌باشد.

فصل چهارم - چگونگی نظارت بر انتخابات شرکتها، اتحادیه‌های تعاونی و اتاقهای

تعاون

ماده ۲۷- در اجرای ماده (۶۸) قانون و به منظور تعیین خط‌مشی و چگونگی نظارت بر انتخابات مدیران و بازرسان شرکتها، اتحادیه‌های تعاونی و اتاقهای تعاون، انجمنی به نام «انجمن نظارت بر انتخابات تعاونیها» - که از این پس انجمن نظارت خوانده می‌شود - مرکب از اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

۱- یک نفر به عنوان نماینده وزارت که سمت ریاست انجمن نظارت را برعهده خواهد داشت.

۲- یک نفر به انتخاب قوه قضاییه.

۳- یک نفر به عنوان نماینده وزارت کشور .

۴- دو نفر به انتخاب اتاق تعاون مرکزی - در صورت وجود اتاق تعاون مرکزی.

تبصره ۱- نمایندگان مرجعهای یاد شده در بندهای (۱، ۲ و ۳) این ماده با حکم کتبی دستگاه ذی‌ربط و نمایندگان اتاق تعاون مرکزی توسط هیأت مدیره اتاق تعاون انتخاب و معرفی می‌شوند.

تبصره ۲- مرجعهای یاد شده در ماده بالا می‌توانند نماینده یا نمایندگان خود را هر زمان عزل نمایند، مشروط بر اینکه همزمان، نماینده جایگزین را معرفی کنند. در صورت استعفای هر یک از اعضای انجمن نظارت، تا زمانی که جانشین ایشان مشخص نشده است، عضو استعفاء داده، مکلف به انجام وظیفه می‌باشد.

ماده ۲۸- وظایف انجمن نظارت به شرح زیر است:

۱- بررسی و تصویب دستورالعمل پیشنهادی وزارت در خصوص چگونگی نظارت

وزارت بر انتخابات شرکتها، اتحادیه‌های تعاونی و اتاقهای تعاون.

۲- بررسی و تصویب دستورالعمل پیشنهادی وزارت در مورد چگونگی احراز

صلاحیت کاندیداهای سمتهای عضو هیأت مدیره، بازرس و مدیرعامل شرکتها،

اتحادیه‌های تعاونی و اتاقهای تعاون، در چارچوب قوانین و مقررات.

۳- بررسی و تصویب دستورالعمل پیشنهادی وزارت راجع به چگونگی رسیدگی به

شکایتهای مربوط به انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون.

ماده ۲۹- دبیرخانه انجمن نظارت در محل وزارت می‌باشد. نماینده وزارت، مسئولیت اداره

دبیرخانه انجمن نظارت را نیز عهده‌دار است.

ماده ۳۰- جلسه‌های انجمن نظارت بنا به دعوت کتبی رئیس انجمن تشکیل می‌شود و با

حضور وی رسمیت دارد. در دعوتنامه تشکیل جلسه باید دستور جلسه انجمن معین شده

باشد.

ماده ۳۱- تصمیمهای انجمن نظارت با رأی موافق اکثریت اعضاء معتبر می‌باشد. از

مصوبه‌های انجمن، صورتجلسه‌ای تهیه می‌شود و به امضای حاضران در جلسه می‌رسد.

معاون اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی

(موضوع تبصره ۳ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی)

ماده ۱- هیأت مدیره مکلف است در مواعدهای مقرر زیر نسبت به انتشار آگهی دعوت مجمع عمومی اقدام کند:

۱- حداکثر دو ماه پس از پایان هر سال مالی برای تشکیل مجمع عمومی عادی [که

باید حداقل سالی یکبار و ظرف چهار ماه پس از پایان سال مالی تشکیل شود].

۲- حداقل دو ماه قبل از پایان دوره خدمت هیأت مدیره و یا بازرسان برای تشکیل

مجمع عمومی ای که یکی از دستورات آن انجام انتخابات باشد.

۳- در صورتی که در یکی از مجامع عمومی، تشکیل مجمع عمومی دیگری تکلیف

شده باشد حداکثر ظرف یکماه پس از تشکیل آن مجمع عمومی.

۴- حداکثر ظرف یک ماه بعد از درخواست مقامات یا اشخاص زیر:

الف- هر یک از بازرسان برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یا فوق العاده.

ب - یک پنجم اعضای شرکت برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یک سوم آنها برای

تشکیل مجمع عمومی فوق العاده.

ج - وزارت تعاون برای تشکیل مجمع عمومی عادی و یا فوق العاده.

تبصره ۱- دوره خدمت هیأت مدیره و یا بازرسان از زمان انتخاب و قبولی سمت آنها

شروع خواهد شد مشروط به اینکه مدت مأموریت هیأت مدیره و یا بازرسان قبلی منقضی

شده باشد، در غیر اینصورت شروع خدمت آنها از زمان انقضای مدت ماموریت هیأت مدیره و یا بازرسان قبلی خواهد بود.

تبصره ۲- در صورتی که به علل استعفاء، فوت یا ممنوعیت قانونی هر یک از اعضای اصلی هیأت مدیره، علیرغم دعوت از اعضای علی‌البدل، هیأت مدیره از اکثریت مقرر در اساسنامه خارج شود مجمع عمومی عادی براساس مفاد این آئین‌نامه دعوت خواهد شد تا نسبت به تکمیل اعضای هیأت مدیره برای بقیه مدت مقرر اقدام کند.

در صورت استعفای دسته‌جمعی یا اکثریت اعضای هیأت مدیره، برگزاری مجمع عمومی فوق‌العاده برای قبول استعفا الزامی است.

تبصره ۳- در صورتیکه هیأت مدیره ای در موعد مقرر موضوع این آئین‌نامه به تشکیل مجمع عمومی عادی یا فوق‌العاده مبادرت نکند وزارت تعاون رأساً نسبت به برگزاری مجمع عمومی اقدام خواهد کرد.

ماده ۲- دعوت مجمع عمومی با قید دستور، روز، ساعت و محل تشکیل آن باید بوسیله آگهی در جراید کثیرالانتشار یا محلی و یا دعوتنامه کتبی [با اخذ رسید و یا با پست سفارشی به آخرین اقامتگاه قانونی اعلام شده عضو به شرکت] انجام گیرد و علاوه بر آن، الصاق آگهی دعوت در محل دفتر اصلی و شعب و همچنین محل کارگاهها و فروشگاههای تعاونی نیز الزامی است.

تبصره ۱- انتشار آگهی در جراید کثیرالانتشار برای تعاونیهای بیش از یکصد عضو الزامی است و نام روزنامه قبلاً باید به تصویب مجمع عمومی رسیده باشد.

تبصره ۲- در شرکتهای تعاونی که مجامع عمومی آنها طبق اساسنامه باید بصورت دو مرحله ای تشکیل شود، آگهی دعوت مربوط به مجامع عمومی فوق العاده باید دربرگیرنده آگهی مربوط به مرحله اول نیز باشد لکن برای برگزاری مجامع عمومی عادی، مقام مجاز دعوت کننده می تواند ابتدا اعضا را برای برگزاری جلسات مرحله اول دعوت کند، نحوه صدور آگهی و سایر تشریفات مربوط به تشکیل جلسات مرحله اول طبق دستورالعمل برگزاری مجامع دو مرحله ای خواهد بود.

تبصره ۳- در مواردیکه کلیه اعضاء در مجمع عمومی حاضر شوند، ارائه مدارک مربوط به نشر آگهی و تشریفات دعوت و همچنین رعایت فاصله زمانی تاریخ دعوت تا تشکیل جلسه، الزامی نیست.

ماده ۳- فاصله زمانی بین تاریخ دعوت تا تشکیل مجمع عمومی تعاونیها حداقل ۱۵ و حداکثر ۲۰ روز خواهد بود.

تبصره ۱- در صورتیکه برگزاری انتخابات در دستور جلسه باشد این مدت حداقل ۳۰ و حداکثر ۳۵ روز است.

تبصره ۲- در شرکتهای تعاونی که مجامع آنها در دو مرحله برگزار می گردد فاصله بین تاریخ دعوت تا تشکیل اولین جلسه مرحله اول (انتخاب نمایندگان) حداقل ۱۵ و حداکثر ۲۰ روز خواهد بود.

فاصله بین آخرین جلسه مرحله اول تا تشکیل جلسه مجمع عمومی (مرحله دوم) نیز نباید از یک هفته کمتر باشد.

ماده ۴- در مجامع یک مرحله‌ای هر یک از اعضاء و در مجامع دو مرحله‌ای، هر یک از نمایندگان مرحله اول می‌تواند تا قبل از رسمیت جلسه مجمع عمومی، مورد یا موارد دیگر غیر از موضوعاتی که در دعوتنامه تشکیل مجمع قید شده است برای طرح در همان مجمع به مقامی که مجمع عمومی را دعوت کرده است پیشنهاد کند. مقام دعوت کننده مجمع مکلف است پیشنهاد مربوط را در مجمع طرح کند تا در صورت تصویب، در دستور جلسه مجمع بعدی که حداکثر ظرف یک ماه دعوت به تشکیل می‌گردد قرار گیرد.

ماده ۵- هر یک از اعضای شرکت می‌تواند استفاده از حق خود را برای حضور و دادن رای در مجمع عمومی به یک نماینده تام‌الاختیار خود - از میان اعضا و یا خارج از اعضا و اگذار کند لکن هیچکس نمی‌تواند علاوه بر رأی خود در تعاونیهای بزرگ* بیش از دو رأی با وکالت و در سایر تعاونیها، بیش از یک رأی با وکالت داشته باشد.

تبصره ۱- در تعاونیهایی که مجامع عمومی آنها در دو مرحله برگزار می‌شود، تعیین نماینده تام‌الاختیار فقط برای حضور در جلسه مرحله اول (انتخاب نمایندگان) مقدور است و جلسه مجمع عمومی (مرحله دوم) با حضور مستقیم نمایندگان منتخب که در مرحله اول تعیین می‌شوند تشکیل خواهد شد.

تبصره ۲- تأیید نمایندگان تام‌الاختیار موضوع این ماده با مقام دعوت کننده است مگر در مواردیکه مقام دعوت کننده هیأت مدیره بوده و دستور جلسه انتخاب هیأت مدیره یا رسیدگی به تخلفات مدیران باشد و یا اینکه هیأت مدیره با برگزاری مجمع عمومی

---

* - شرکتهای تعاونی دارای ۵۰۰ عضو و بیشتر و اتحادیه‌های تعاونی که اعضای شرکتهای عضو آنها دارای ۲۰۰۰ عضو و بیشتر باشند «تعاونیهای بزرگ» محسوب می‌شوند.

مخالفت کرده باشند که در اینصورت اصالت نمایندگیهای تام‌الاختیار با تأیید اکثریت بازرسان حاضر و در مواردیکه دو بازرس باشد با تأیید یکی از آنها معتبر خواهد بود.

تبصره ۳- مدارکی که نمایندگان تام‌الاختیار قبل از تشکیل جلسه مجمع عمومی باید ارائه دهند عبارتست از اصل نمایندگی تام‌الاختیار برای شرکت در جلسه مجمع عمومی با امضای عضو، همراه با کارت شناسایی معتبر نماینده

تبصره ۴- در مواردیکه وکالتنامه حضور در مجمع، در دفاتر اسناد رسمی تنظیم شده باشد، بدون رعایت تشریفات مذکور در تبصره ۲، مقام دعوت کننده مکلف به مهر و امضای آن و صدور ورقه ورود به جلسه مجمع خواهد بود.

تبصره ۵- حضور توأم عضو و نماینده تام‌الاختیار وی در مجمع عمومی ممنوع است.

ماده ۶- ملاک تشخیص تعداد اعضای حاضر در جلسات مجمع عمومی ورقه حضور و غیابی است که حاضران در بدو ورود به جلسه، اصالتاً و یا به نمایندگی از طرف عضو آنرا امضا می‌کنند.

ماده ۷- مجمع عمومی عادی با حضور حداقل نصف بعلاوه یک اعضا یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان رسمیت پیدا می‌کند و در صورت عدم حصول نصاب مذکور، آگهی دعوت مجمع باید حداکثر ظرف ۱۵ روز با همان دستور جلسه قبلی منتشر شود. فاصله نشر آگهی دعوت، تا تشکیل جلسه مجمع بعدی نباید از ۱۵ روز کمتر و از ۲۰ روز بیشتر شود. جلسه با حضور عده حاضر رسمیت خواهد یافت.

- مجمع عمومی فوق العاده بار اول با حضور حداقل دو سوم اعضا یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان رسمیت می‌یابد. نصاب رسمیت مجمع فوق العاده برای بار دوم نصف بعلاوه یک و برای بار سوم هر تعداد شرکت کننده خواهد بود. آگهی دعوت مجمع برای هر نوبت بعدی باید حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ جلسه‌ایکه رسمیت نیافته با همان دستور جلسه اول منتشر شود. فاصله نشر آگهی دعوت، تا تشکیل جلسه هر نوبت بعدی نباید از ۱۵ روز کمتر و از ۲۰ روز بیشتر شود.

تبصره - در صورت رسمیت نیافتن جلسه مجمع عمومی رأس ساعت مقرر، مقام دعوت کننده مجمع باید برگزاری جلسه را حداقل به مدت نیم ساعت به تاخیر اندازد و در صورتی که باز هم نصاب لازم حاصل نشود صورتجلسه‌ای دایر بر عدم رسمیت آن تهیه و به امضای حاضرین برساند.

ماده ۸- جلسات مجامع عمومی را در صورت رسمیت یافتن، مقام دعوت کننده یا نماینده او افتتاح می‌کند. در جلسه مجمع ابتدا یک رئیس، یک منشی و حداکثر دو نفر ناظر از میان اعضا انتخاب خواهند شد. در تعاونیهای بزرگ تعداد هیأت رئیسه ۷ نفر خواهد بود که عبارتند از: رئیس، نایب رئیس، منشی و ۴ ناظر.

ماده ۹- مقام دعوت کننده مجمع عمومی مکلف است ورقه حضور و غیابی را که حاضران در بدو ورود به جلسه امضا می‌کنند، همراه با نمایندگی‌های تام‌الاختیار اعضای غایب و صورت اسامی کل اعضا را در اختیار رئیس مجمع برای احراز رسمیت جلسه و اعمال کنترل‌های لازم قرار دهد.

ماده ۱۰- در جلسات انتخاب هیأت مدیره و یا بازرسان، داوطلبان عضویت در هیأت مدیره و بازرسی می‌توانند با اجازه رئیس جلسه، در مهلتی که به تساوی برای هر یک از آنان منظور می‌شود اقدام به معرفی خود نمایند.

ماده ۱۱- رأی‌گیری در کلیه مجامع عمومی فوق‌العاده و نیز انتخاب هیأت مدیره و بازرسان در مجامع عادی، بصورت کتبی (با ورقه) خواهد بود ولی رأی‌گیری برای اتخاذ سایر تصمیمات مجامع عادی می‌تواند با قیام و قعود بعمل آید.

ماده ۱۲- در مجمع عمومی عادی، تصمیمات با اکثریت نصف بعلاوه یک آرای حاضر در جلسه معتبر خواهد بود مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی خواهد بود. تصویب اساسنامه تعاونی در اولین مجمع عمومی عادی با حداقل $\frac{2}{3}$ حاضرین و تصمیمات مجامع عمومی فوق‌العاده با اکثریت $\frac{3}{4}$ آرای حاضر معتبر خواهد بود.

ماده ۱۳- در صورتیکه در جلسه مجمع عمومی، بهر دلیل تمام یا بخشی از موارد دستور جلسه آگهی شده به اخذ تصمیم منتهی نشود، جلسه به عنوان تنفس تعطیل می‌گردد. رئیس جلسه موظف است ضمن اعلام تنفس در همان جلسه، تاریخ تشکیل جلسه بعدی را که نباید بیش از یک هفته بعد از جلسه اولی باشد - اعلام نماید. در اینصورت رعایت تشریفات دعوت مجدد الزامی نیست.

این جلسه ادامه همان جلسه قبل از تنفس تلقی شده و بر همان اساس رسمیت دارد و هیأت رئیسه آن نیز، همان خواهد بود که در جلسه قبل از تنفس انتخاب شده اند

مگر اینکه یک یا چند نفر از آنان در مجمع عمومی بعد از تنفس حاضر نشده باشند که در اینصورت به جای اشخاص غایب، افراد دیگری انتخاب خواهند شد.

ماده ۱۴- صورتجلسات مجامع عمومی و تصمیمات متخذه در آن توسط منشی مجمع در دفتر مخصوص، ثبت شده و به امضای رئیس، منشی و نظار مجمع میرسد و رونوشت آن بوسیله رئیس مجمع به هیأت مدیره ابلاغ و نسخه‌ای از آن نیز به وزارت تعاون ارسال می‌شود. در صورتی که بعضی از اعضای هیأت رئیسه نظر دیگری داشته باشند می‌توانند ذیل امضای خود نظرشان را مرقوم نمایند.

این آیین‌نامه در ۱۴ ماده و ۱۴ تبصره در چهل و ششمین جلسه شورای معاونین سال ۱۳۷۷ به تصویب نهایی رسیده است.

دستورالعمل نحوه نظارت بر انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون

«موضوع ماده ۲۸ آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی»

در اجرای مفاد ماده (۲۸) آئین نامه اجرائی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب جلسه مورخ ۱۳۷۱/۵/۱۴ هیأت وزیران انجمن نظارت بر انتخابات تعاونیها (موضوع ماده ۲۷ آئین نامه فوق الذکر) در جلسه مورخ ۱۳۷۸/۷/۵، دستورالعمل پیشنهادی وزارت تعاون در خصوص تعیین:

الف- چگونگی نظارت وزارت تعاون بر انتخابات شرکتها، اتحادیههای تعاونی و اتاقهای تعاون-

ب - چگونگی احراز صلاحیت کاندیداهای سمتهای عضو هیئت مدیره، بازرس و مدیرعامل شرکتها، اتحادیههای تعاونی و اتاقهای تعاون.

ج - چگونگی رسیدگی به شکایتهای مربوط به انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون.
را به شرح زیر تصویب نمود.

ماده ۱- هیئت مدیره تعاونیها و اتاقهای تعاون مکلفند در موعد مقرر و با رعایت قانون و مقررات مربوط نسبت به دعوت مجمع عمومی یا مجمع نمایندگان حسب مورد به منظور انجام انتخابات اعضاء هیئت مدیره و بازرسان اقدام نمایند.

ماده ۲- کاندیداهای سمت عضویت در هیئت مدیره و بازرس شرکتها، اتحادیههای تعاونی و اتاقهای تعاون باید واجد شرایط قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی

ایران و شرایط مقرر در اساسنامه مورد عمل خود باشند و حداکثر ظرف مدت یک هفته از تاریخ انتشار آگهی یا دعوت مجمع عمومی یا مجمع نمایندگان، درخواست کتبی خود را برابر فرم پیوست به تعاونی یا اتاق مربوط تحویل و رسید دریافت دارند.

تبصره - هر یک از داوطلبان عضویت در سمت هیئت مدیره و یا بازرسی اتحادیه‌های تعاونی موظفند به همراه درخواست ثبت نام خود نامه رسمی حداقل یکی از تعاونیهای عضو اتحادیه مبنی بر پیشنهاد نامزدی آنها را ارائه نمایند.

ماده ۳- مرجع بررسی صلاحیت کاندیداهای اتاقهای تعاون، اتحادیه‌های تعاونی و آن دسته از شرکتهای تعاونی که وزارت تعاون تعیین و اعلام می‌کند کمیسیون موضوع ماده (۵) این دستورالعمل خواهد بود. هیئت مدیره اتاقهای تعاون و تعاونیهای موضوع این ماده مکلفند حداکثر ظرف مدت ۵ روز پس از پایان مهلت ثبت نام نسخه‌ای از درخواست ثبت نام و مدارک داوطلبین را به همراه اعلام نظر خود جهت طرح در کمیسیونهای مربوط به وزارت تعاون تسلیم نمایند.

ماده ۴- در تعاونیها و اتاقهای تعاون در شرف تأسیس، هیأت موسس عهده‌دار انجام وظایف مقرر برای هیئت مدیره در این دستورالعمل خواهند بود و در مواردی که دعوت کننده مجمع، هیئت مدیره نباشد، مقام دعوت کننده این وظیفه را عهده‌دار خواهد بود.

ماده ۵- بررسی صلاحیت کاندیداهای مشمول مفاد ماده (۳) این دستورالعمل و رسیدگی به شکایات مربوط به انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون، در هر مورد به عهده کمیسیونی به شرح زیر خواهد بود:

الف - در مورد شرکتهای تعاونی: نماینده وزارت تعاون، نماینده اتاق تعاون (شهرستان، استان یا مرکزی حسب مورد) و نماینده اتحادیه تعاونی ذی ربط (در صورت نبود اتحادیه، نماینده منتخب هیئت مدیره تعاونی مربوط).

ب - در مورد اتحادیه های تعاونی: نماینده وزارت تعاون، نماینده اتاق تعاون (شهرستان، استان یا مرکزی حسب مورد) و نماینده اتحادیه تعاونی مافوق ذی ربط (استانی یا سراسری حسب مورد در صورت نبود اتحادیه، نماینده منتخب هیئت مدیره اتحادیه).

ج - در مورد اتاقهای تعاون شهرستان و استان: نماینده وزارت تعاون، نماینده اتاق تعاون (درخصوص اتاق شهرستان نماینده اتاق استان و درخصوص اتاق استان نماینده اتاق مرکزی) و نفر سوم به پیشنهاد اتاق تعاون ذی ربط و تأیید وزارت تعاون

د- در مورد اتاق تعاون مرکزی: انجمن نظارت بر انتخابات (موضوع ماده ۶۸ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران).

تبصره - نمایندگان شرکتهای و اتحادیههای تعاونی و اتاقهای تعاون که به عنوان عضو کمیسیون انتخاب می شوند نمی توانند کاندیدای سمت هیئت مدیره و بازرسی در تعاونی و یا اتاقی باشند که پرونده آن در جلسه کمیسیون مطرح می شود.

ماده ۶- دبیرخانه کمیسیونهای موضوع ماده (۵) این دستورالعمل حسب مورد در محل ادارات تعاون شهرستان یا اداره کل تعاون استان و یادفتر ستادی وزارت تعاون می باشد. دبیر کمیسیون که توسط وزارت تعاون تعیین می شود، موظف است ظرف مدت ۳ روز پس از وصول مدارک کاندیداها و یا شکایات نسبت به دعوت کتبی از اعضاء برای برگزاری

جلسات کمیسیون اقدام نماید. جلسات کمیسیون می‌بایست حداکثر ظرف مدت یک هفته پس از آن برگزار شود. تصمیم‌های کمیسیون مبنی بر تأیید یا رد صلاحیت کاندیداها و انطباق برگزاری مجمع عمومی یا مجمع نمایندگان با قانون و مقررات موضوعه با رأی موافق اکثریت اعضاء کمیسیون اتخاذ می‌گردد، تصمیمات کمیسیون قطعی و لازم‌الاجراء است، مصوبات کمیسیون‌ها توسط دبیر کمیسیون بلافاصله ابلاغ و نسخه‌ای از آن در دبیرخانه کمیسیون نگهداری خواهد شد.

ماده ۷- فهرست اسامی کاندیداهای مورد تأیید کمیسیون‌ها حداکثر تا یک هفته قبل از برگزاری مجمع عمومی توسط وزارت تعاون به تعاونی یا اتاق تعاون ذی‌ربط ابلاغ خواهد شد در غیر اینصورت اعلام اسامی کلیه کاندیداها در جلسه مجمع عمومی بلامانع است.

ماده ۸- وزارت تعاون شکایات کتبی واصله در رابطه با کلیه مراحل انتخابات را که حداکثر ظرف مدت ۵ روز پس از زمان برگزاری مجمع عمومی به وزارت تعاون تسلیم شده باشد جهت رسیدگی به دبیرخانه کمیسیون ارجاع خواهد نمود. تصمیمات کمیسیون حداکثر ظرف مدت ده روز ابلاغ خواهد شد در غیر اینصورت صدور مجوز ثبت تصمیمات در اداره ثبت شرکتها بلامانع است.

ماده ۹- مدیرعامل شرکتهای تعاونی موضوع ماده (۳) این دستورالعمل و اتحادیه‌های تعاونی و دبیر اتاقهای تعاون شهرستان و استان و دبیرکل اتاق مرکزی باید واجد شرایط مقرر در ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران باشند. هیئت مدیره مکلف است مشخصات فرد منتخب را جهت اخذ نظر به وزارت تعاون جهت طرح در

جلسه کمیسیون مربوط ارسال نماید. نظر کمیسیون حداکثر ظرف مدت یک هفته ابلاغ خواهد شد در صورت عدم وصول اعلام نظر کمیسیون، انجام تشریفات قانونی ثبت تصمیمات بلامانع است.

ماده ۱۰- جلسات انجمن نظارت بر انتخابات حداقل سالی یکبار بمنظور رسیدگی به عملکرد کمیسیونهای سه نفره موضوع این دستورالعمل تشکیل خواهد شد. دبیرخانه کمیسیونهای مذکور موظفاند گزارش عملکرد خود را هر شش ماه یکبار به دبیرخانه انجمن نظارت بر انتخابات تعاونیها مستقر در وزارت تعاون ارسال نمایند.

منابع و مأخذ:

- ۱- ابراهیمی، علی، ملکی، بیژن، از تصمیم تا تشکیل، چاپ اول، انتشارات رویکرد، تهران، ۱۳۷۸
- ۲- اسکینی، ربیعا: شرکتهای تجارتي، سه جلد، چاپ دوم، انتشارات سمت، تهران ۱۳۷۷، جلد اول.
- ۳- خاوری، محمد: حقوق بانکی، چاپ دوم، انتشارات موسسه بانکداری ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تهران ۱۳۷۱
- ۴- دهگاهی، حسن، فروحی، حمید: حقوق در قلمرو شرکتهای تعاونی، چاپ اول، انتشارات روزبهان، تهران، ۱۳۶۸
- ۵- طالب، مهدی: اصول و اندیشه های تعاونی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۶
- ۶- واتکینز، ویلیام پاسکوئه: اصول تعاون، ترجمه حسین سالکی، چاپ اول، انتشارات وزارت تعاون، تهران، ۱۳۷۲
- ۷- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۸- قانون تجارت.
- ۹- قانون شرکتهای تعاونی مصوب ۱۳۵۰
- ۱۰- مجموعه قوانین و مقررات بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و گزیده ای از آئین نامه ها و دستورالعمل های اجرائی

۱۱- قانون مدنی .

۱۲- مجموعه گفتارهای تعاونی، وزارت تعاون و امور روستاها، نشریه ۱۰۳ سال

۱۳۵۳